

Лит. ч. 1
№: 7244

4

НАРОДЕН ТЕАТЪР "ИВАН ВАЗОВ"

а_1992_004766

С Ъ Б Р А Н И Е

Стенографски протокол

- 0 -

София, 4 февруари 1992 г.

НАРОДЕН ТЕАТЪР "ИВАН ВАЗОВ"

С Ъ Б Р А Н И Е

Стенографски протокол

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Уважаеми колеги, днешното събрание се свиква от Съюзния комитет на КНСБ със следния

ДНЕВЕН РЕД:

- 1. Изслушване на информация и мнение на Съюзния комитет по някои проблеми на нашия театър.
- 2. Избор на делегати за Националната конференция на Съюза на артистите в България. (Тя ще се състои на 7 и 8 март.)
- 3. Разни. (Ако има изказвания, въпроси и съображения.)

Приема ли се така прочетеният дневен ред? Има ли някой нещо да допълни, да предложи? Няма. Смятаме, че дневният ред се приема. Няма да гласуваме.

Уважаеми колеги, дами и господа!

Народният театър "Иван Вазов" винаги е бил в центъра на театралните събития у нас - кога за добро, кога за лошо. Това потвърждава неговото голямо значение за развитието на българския театър и приноса му за българската култура. Така е и сега.

Няколко публикации по вестниците, едно предаване по Българската телевизия са достатъчен повод и ние, неговите служители, да вземем отношение по проблемите на театъра.

Искам в началото да заявя, че това е мнение на Съюзния комитет. И още нещо - далеч сме от мисълта да правим сериозен анализ, защото според нас проблемите са ясни, фактите - категорични.

И така - какво предизвиква обществеността да се занимава с Народен театър "Иван Вазов"?

Отговаряме: най-важните нерешени проблеми на театъра в сложната социална и политическа обстановка.

Кои са те? Според нас това е репертоарът - първият проблем и организацията на творческата дейност при театъра - пак първият проблем.

И така - РЕПЕРТОАРЪТ. Погледнете афиша на театъра през последните години, вижте авторите, вижте заглавията на пиесите, те от своя страна ще ви подсказат идеите и посланията, които изпращаме към нашите зрители. Погледнете ги и кажете - това български театър ли е?

"Мъртвешки танц" от Стринберг.

Два пъти за една година Бекет, а сега вече и трети път. Вървейки така, този автор е готов да стане и патрон на театъра. После следват Хавел, ... - закъснели абсурдисти. "Камината" - българска, камерна, също абсурдна пиеса от Маргарит Минков. И след този "букет" - "Дванадесет разгневени мъже" от Рейджинан и "Комедия от грешки" от Шекспир.

Затова пък, "готов за скок" на афиша чака "Гладуваният си отива" от Кафка, изпреварен обаче "с едни гърди" от "Бунтуваният се романтик" ~~от~~ Алфред дьо Мюсе.

Искам веднага най-категорично да заявим, че нямаме нищо против тези пиеси и техните автори. Тъкмо обратното -

дълбоко ги уважаваме и желаем тяхната изява на наша сцена. Те са минало и бъдеще на европейския театър, те са част от световната култура. Те имат място и в нашия репертоар, но наред с Иван Вазов, Ст. Л. Костов, Йордан Йовков, Рачо Стоянов, Иван Радоев, Никола Русев, Стефан Цанев, Георги Данаилов и в компанията на много, много български автори.

Трудно ни е да си представим какво би се случило, ако в театър "Комеди Франсез" се играят три английски, една сръбска, две турски и една камерна френска пиеса, а Молиер и другите там френски писателчета чакат реда си в някое бистро. Колкото и да се мъчим да си представим това, то там, във Франция, и на много други места по света в най-големите икономически и политически кризи не може да се случи. То се случва само у нас. В България това "заболяване" не е само в Народния театър. Вземете седмичната програма на софийските театри и ще видите, че от 50 представления на седмица само едно или две са на български пиеси, а в някои случаи е и без нито едно. Представете си какво е в провинцията. Защо? Защо е така? Търсене на изход или безсилие? И едното, и другото. Но защо в Народния театър трябва да бъде така?

Съвсем пресен е случаят с третата пиеса на Бекет. А случаят с "Маркиза дьо Сад" - една пиеса, която се играе в театър "София" и ще се репетира в Народния театър. Защо? Какво налага това? Колкото и да е добра пиесата, струва ни се, че е дълбоко под достойнството на Народния театър, след като е закъснял да представи една пиеса, да я поставя, когато тя е реализирана в друг театър. Какво налага тази жертва на достойнството? Какви толкова важни проблеми ще реши театърът

с тази пиеса? Художествени, финансови, творчески, може би само кадрови?

И най-важното, и най-страшното - от толкова време се знае, че пиесата е в друг театър, нямаше ли кой да намери друга, равностойна пиеса? Очевидно не е имало и някого е мързяло, или някой не си е гледал работата, както трябва. Това е принципен въпрос и той стои в центъра на проблема "репертоар".

Всъщност, как се стига до репертоара в нашия театър, не е ясно. Кой готви репертоара - режисьорски съвет, литературно бюро, директорът? Кой или кои? По този въпрос съществува пълно затъмнение. Няма никаква информация, няма яснота. Това създава напрежение, създава несигурност. Нас не ни интересува крайното решение, макар това да е най-важното. Това е работа на директора, това е негово право. Нас ни интересува подхода, критериите, логиката при съставянето на репертоара; процеса, пътя, по който се стига до хикс пиеса, а не до игрек пиеса. Този процес интересува всички артисти. Откровено казано, когато се съгласихме да отпадне художественият съвет, не сме очаквали, че ще попаднем в такава дълбока яма. Нужно е час по-скоро да се намери организационна структурна форма, в която най-голямата творческа група да има достъп до процеса на формирането на репертоара. Опитът вече показва, че да се готви репертоар без актьорската чувствителност, е все едно да пътуваш в космоса без антени.

И още нещо: все още не можем да се начудим какво пречеше на театъра да поръча на Института за социални изследвания или на някоя друга организация да направи едно сериозно проучване на интереса на зрителите към нашата продукция. Струва ни се, че това е задължително за един културен институт, който

осъществява духовни контакти с хората. Той ще внесе и яснота за онези, които се занимават с репертоара. Мислим също така, че отдавна е време театърът да си зададе въпроса кои и какви са зрителите на неговите представления. Ако допреди две, три, пет години зрителите гледаха всичко и всички можеха да отидат на всички представления, сега картината е съвършено различна - социалната разслоеност на обществото, появяването на нови групи хора - едни с много възможности, други - с по-малко пари, трети много бедни, решително оказва и ще оказва още по-голямо влияние върху театъра. За тези процеси в обществото ръководството трябва да знае, да има богата информация и да я използва при изготвянето на своите програми.

За съжаление, от всичко казано дотук, става ясно, че репертоарът на Народния театър се изгражда на принципа на "вълна". Понесе се вълна, че някой някъде поставя Бекет, примерно, и се втурнат всички, в това число и Народният театър да поставят Бекет. Тъжно е, много е тъжно, но отдавна Народният театър не е направил сво репертоар откритие, а жалко - има толкова великолепни артисти и режисьори, има и толкова много драматурзи.

През дългите тоталитарни години се наиграхме на абсурдните пиеси и герои на социалистическия реализъм. Време е на сцената на Народния театър "Иван Вазов" да се възродят нормалните човешки отношения, време е да се възроди любовта, семейството, дългът - онези човешки добродетели, които дават вяра и надежда. Нужен е повече хуманизъм, повече доброта, повече оптимизъм.

а на следващия ден след необходимата профилактика на сцената и механизацията, с готов научен текст се качват актьорите за следващата премиера. И така - от началото до края на сезона. Но, уви, никога не е било така и сега не е така. Защо? Артисти ли няма, работници ли няма, зали за репетиции ли няма...

Няма да се връщаме много назад. Ще вземем само един много топъл пример. Днес камерната зала се освобождава от "Лоренцачо", следващата пиеса трябва да е завършила периода на маса и да се качи веднага на сцената. За съжаление тя сега ще започне работа на маса. Сигурно има някакви съображения и те сигурно са много важни, но каквито и да са, ние сме дълбоко убедени, че те не са фатални и е могло да се преодолеят. Тогава защо?

Вземаме за пример камерната сцена, защото тя не е засегната от ремонта и в случая играеше ролята на голямата сцена. За съжаление и сега се пропусна този шанс тази зала да изкара целия сезон без един празен ден престой. И ако се направи точна сметка, ще се види, че е имало възможност да излязат повече постановки.

На пръв поглед въвеждането на такава строга производствена система в театъра би се оприличила на предприятие от материалното производство. Да, така можеше да се мисли преди години, но сега, при новите условия, такъв ритъм на работа е задължителен за всеки театър, който иска да има успехи сред зрителите си и материално да обезпечава служителите си.

Може и Народният театър да заработи с такъв производствен ритъм без да прави художествено-творчески компромиси? Може, но затова литературното бюро, режисьорите и директорът трябва да изпълнят задълженията си и предварително да планират

този процес. Те трябва да открият пиесите и да ги разпределят между актьорите, режисьорите и художниците и винаги да имат по един запасен вариант за "аварийни" случаи.

Друг важен отдел от организацията на творчеството, това е чисто търговската дейност на театъра. С други думи, пропагандирането, предлагането и продажбата на художествения продукт - представлението. Безвъзвратно отмина времето, когато Народният театър без усилия посрещаше пълните салони с публика. Мина времето, когато Народният театър беше посрещан по турнета с музика и с хляб и сол. Сега трябва да се воюва за всеки зрител. Организационният отдел, рекламното бюро трябва да станат магьосници, трябва да заработят по нов начин. Как? Ние не знаем, но те трябва да го знаят - това е тяхна работа. Необходимо е може би пълно завъртане и ми се струва, че това завъртане на 180 градуса трябва да се започне от горе. Засега в това отношение имаме само лоши примери. Парадоксално е например това, че ръководството на театъра в лицето на Кирил Воденичаров представи и разви в Дирекционния съвет концепция, че народният театър не можел да прави турнета, защото пътуването било много скъпо. Да, скъпо е, но театърът разполагаше с камерни представления, които можеха да бъдат играни като дневни преди вечерните представления за покриване на част от разходите. В Софийска област има достатъчно салони, които могат да приемат наши представления без преспиване. В ... театри също имаше свободни вечери. Излишно е да изброявам големите и по-малки градове, където можехме да играем и да спасим за афиша на театъра спектакли като: "Емигранти", "О, щастливи дни", "Дванадесет разгневени мъже", "Комедия от грешки". Тези представления щяха да увеличат

приходите на театъра и зрителите и щеше да има работа за повече артисти.

Не можем да не споделим с вас, че на един от дирекционните съвети при обсъждането на едно лошо организирано турне г-н Воденичаров, заместник-директорът, най-безотговорно заяви, че "не му пука" дали ще има "къорав зрител" в салона. И това го заяви човекът, чиято грижа е преди всичко стопанската дейност на театъра, която, изразена в цифри, никак не е блестяща.

Впрочем, ето я:

Сезон 1989-1990 г.: 158 910 зрители.

Сезон 1990-1991 г.: 57 020 зрители.

Сезон 1991-1992 г. (до 31 декември): 7 080 зрители.

Приходи: сезон 1989-1990 г. - 439 570 лв. От билети: 403 706 лв. От програми и други - 35 864 лв.

Сезон 1990-1991 г.: 208 446 лв., от билети - 172 045 лева. От програми и други - 36 401 лв.

Сезон 1991-1992 г. (до 31 декември): 161 450 лв. От билети - 42 943 лв., от програми - 118 505 лв.

Без да се анализират, цифрите показват един много сериозен спад и на зрители, и на приходи. Това е едно много сериозно предупреждение за ръководството и за всички. Спомнете си колко представления сме отлагали, колко пъти сме играли по два пъти в седмица, а през останалото време и двете сцени са зеели празни, като гладни ламии. Тези цифри потвърждават, че е наложителна смяна на репертоарната политика. В тази посока може да се говори още много - и за липсата на синхрон между отделните ателиета и служби, обслужващи представленията, за лоша дисциплина на артисти и на работници, за закъснения, отсъствия и т.н., за нестопанско отношение на много артисти, работници

и ръководители към собствения театър. Би могло да се говори как цял репетиционен период минава под знака на търсенето на една завеса, която трябва звуково да отдели камерната сцена от гримьорната и т.н., и т.н. Страхуваме се, че ще ви отекчим, защото тези неща вие ги знаете по-добре от нас.

Друг важен момент от проблема "Организация на творческата дейност" е работата с актьорите, режисьорите и художниците - с други думи, как се използва талантът на творците в театъра. Искаме да бъдем деликатни и да не засягаме никого, но за съжаление това е такава чувствителна материя, че само едно докосване до нея е достатъчно да те помете като прашина.

И все пак, работят ли актьорите, режисьорите и художниците в нашия театър? Отговорът е: работят, но много слабо. Защо? Защото няма кой да създаде необходимата организация за пълното използване на тяхната енергия. Сега ще искате факти, фактите са в цифрите, които току-що ви съобщих. Постарайте се сами да ги разшифровате.

Искаме да споделим и това: в този театър има артисти (мъже и жени), които могат да играят целия световен репертоар. В този театър няма бездарни артисти, колкото и да се иска на някого да има такива. В този театър няма и артисти - трупове, колкото и да се мъчи някой да ни убеди, че има. В този театър отдавна виси нерешен въпросът за отглеждането на талантите. Когато се прави репертоарът, за кого се мисли първо - за режисьора или за актьора, за целия състав, за неговия стил, традиция, талант, рефлекс, изработван с години? За кого? За зрителите, или просто защото някой си харесва пиесата.

В този театър има артисти, чийто талант стои неизползуван, виси някъде по ъглите и съхне. Не е нужно да казвам имената им, не искам да ги огорчавам. Затова и, меко казано, напоследък някои действия на ръководството будят известно недоумение. Театърът се напълни с гастролъори - режисьори, художници и артисти сички ли са на високо равнище. Никой нищо не казва. В същото време наши режисьори, наши актьори, наши художници стоят без работа. Примерно, къде са Асен Шопов, Атанас Велянов, Младен Младенов? Тези неща трябва да се изговорят, те трябва да се извикат много високо, защото колкото повече се мълчи за тях, толкова повече напрежение създават.

В състава има една група млади хора - някой мисли ли за тях. Нали това е бъдещето на театъра? Те трябва да се отглеждат с любов и внимание, любов и внимание - колко много са нужни на театъра!

И така, преди да отидем към финала, искам да насочим вниманието ви върху един факт. Става дума за името на театъра. Ние го наричаме народен, зрителите го наричат народен, в паметта на нашия народ той също е "народен". Имаше един период, когато това име дразнеше някои хора и те направиха всичко възможно да го сменят и го кръстиха "академичен", но в съзнанието на хората той си остана народен. Струва ми се, че тук е ключът на всички проблеми на народния театър. Ако ние съумеем правилно и точно да разшифроваме тази дума "народен", вярваме, че ще открием онази пътека, която ще ни изведе на широкия друм. Неслучайно този театър още от зората на Третото българско царство е наречен "народен". Забележете, по документи той не е наречен "държавен", а народен, затова и в Закона за театрите от 1943 г.,

подписан от цар Борис III, той е отделен от всички други театри, като народен. Затова и в този закон почетно звание за драматичните артисти, независимо в кой театър са работили, при особени заслуги е било "артист от Народния театър". Мислите ли, че е случайно? И не мислете, че това е носталгия по название. Мислете го за знак, че на този театър се възлага голямата родолюбива задача да съхранява, да обогатява народните традиции, да пази и да издига българския дух.

В този смисъл предлагаме на ръководството на театъра с известни театрали и общественици да направят преглед на работата на театъра през последните десетина години и да отсеят "зърното от плевата" или "плевата от зърното", да предложат програма за неговото развитие като национален институт с признаване за такъв от Народното събрание.

Благодаря ви за вниманието.

Позволете ми да прочета няколко думи във връзка с един друг проблем. Това е лично мое мнение, не ангажирам Съюзния комитет с него. Просто използвам случая, че съм на микрофона. Става дума за статията на г-н Иван Добчев "Корабът на глупците".

Дълбоко съм възмутен от статията на Иван Добчев "Корабът на глупците". Смятам, че това е постъпка на морално деградирал субект, който използва трудната ситуация в театъра, за да изпира мръсната си съвест и да трупа политически дивиденди. Нека Господ да го съди.

Това е. Имате думата за въпроси, за изказвания.

Има думата Красимир Марянов.

КРАСИМИР МАРЯНОВ: Уважаеми присъстващи! Аз, Красимир Марянов, артист без претенции в миналото и без вълчи апетит за власт в настоящето, искам да прочета пред всички вас онова, което преживявам и мисля след телевизионните предавания "Култура за всички" и критиките от малкия екран за страданията на Театралната работилница "Сфумато". Ще добавя и "Корабът на глупците" от 15 януари 1992 г., вестник "Демокрация", който беше сътворен от Иван Добчев доста талантливо.

Защо чета? Защото желая моето изказване да бъде и документ за позицията ми в театъра, който накрая ще връча на директора.

Аз, уважаеми дами и господа, твърдя, че Народният театър не е нещо средно между мавзолей, партиен дом и дом на покойника, както бихте си помислили след видяното и четеното срещу него. Заявявам отговорно, че между актьорските поколения няма антагонистични противоречия и приписването им е нещо подобно на делата на големия първи комик, който г-н Добчев познава по-добре от мен.

Тук е редно да запитам: как преди прословутия 10 ноември мастити демократи станаха собственици на високопоставена комунистическа благословия при създаването на някакъв общински театър, който вече е известен като "Работилница "Сфумато"? Или е редно да не питам, защото съм от "Корабът на глупците"?

Уважаеми дами и господа! Омръзнаха ми уравниловките. "Глупец" съм бил, реквизитът бил слаб, специалните ефекти хич ги нямало, осветлението мъждукало, изчезвали дрехи от гардероба и т.н., и т.н...

Може и така да е, но защо сега го пишат по вестниците, защо сега го говорят по телевизията? Вариантите са два:

или всичко е лъжа, или твърдящите тези факти преди време са били себични страхливци. Всички сме играли на една от най-добрите сцени в Европа и нека ме извинят кормчиите от "кораба на глупците" - г-н Добчев може да ги уточни, но аз твърдя, че театърът не е родил мъртви представления, понеже българите гледаха "Хенрих IV", "Милионерът", "Лес", "Последен срок", "Двубой", "Опит за летене", "Януари", "Емигранти", "Бресткият мир", "Сън" и много, много други.

Позволявам си да пожелаая на Работилницата "Сфумато" някога да събере овации и публика, а не да разчита на бели чаршафи, защото това обижда дори архитекта от Австрия, създал театъра ни и Миланската скала.

Искам да благодаря на съдбата, че ни събра с Асен Миланов, Славка Славова, Таня Масалитинова, Иванка Димитрова, Кирил Кавадарков, Наум Шопов, Стефан Данаилов, Сава Хашъмов, Стойчо Мазгалов, Георги Георгиев - Гец, Борис Луканов, Велко Кънев, Юри Ангелов, Антон Радичев, Виолета Бахчеванова, Георги Мамалев, Мария Стефанова, Мария Кав рджикова, Георги Черкелов, Младен Киселов, Красимир Спасов, Леон Даниел, Мария Диманова, Кирил Дончев, Атанас Велянов, Младен Младенов и много други, които нямат дарбата да създават трупове на сцената, както излиза от устата на някогашния ми учител Иван Добчев.

Смея да твърдя, че без личности, като гореспоменатите, Народният театър "Иван Вазов" няма да е театър, а само една обикновена работилница.

Нямам желанието след време да ставам режисьор. Искам да играя на сцена. Въпреки това заявявам, че при евентуален пропуск от страна на обслужващите зад завеса сцената, би трябвало

да носи първо господин режисьорът, който невинаги знае какво иска и как го изисква. Представете си, че някой режисьор доведе и съпругата си да оформя декор, костюми и т.н. Лесно ли ще му е да я лансира на фона на специалисти като Здравко Димитров, Петър Дончев, Цветан Узунски и други професионалисти от класата на Христо гардеробиера, Кирил обушаря, железарите Кольо, Симича и много други? А как ще я приемат те, когато усещат кой колко струва и какъв клипир търси от театъра? Не се занимавам с театрална критика, но не мога да разбера как около един конгрес на БКП-то преди повече от две петилетки, уважаван в онова време режисьор превърна анархистът на Емилиян Станев в комуниста Иван Кондарев? Но трябва да призная, че това също е изкуство и да сваля калпака си на хайдутин от същата постановка на моя любим учител Иван Добчев.

Не съм врачка, но имам чувството, че сред критикуващите театъра и ръководството му, върлува идеята постепенно да превърнат Работилницата "Сфумато" в Народна работилница "Иван Вазов". (Оживление в залата)

Естествено е, това да стане само документално, понеже разликата в артистичните класи е като тази между икономиките на България и Америка.

Имам няколко предложения, уважаеми колеги.

Първо, след като талантите от "Сфумато" са под един "покрив" с "пасажерите от Кораба на глупците"... (оживление в залата) и назрява скандал (според г-н Добчев) редно е да гласуваме още сега коя от двете страни е наложително да напусне, като не пренебрегваме преобразуването на всички служби.

Второ предложение. Предлагам ръководството на театъра да помисли за нови, по-гъвкави функции на творчески съвет (худож-

жествен съвет), който да изберем още сега, за да пълним салоните със зрители и да потърсим разумно място на пазарните интереси. Как? Като замразим "ладуващият си отива". Защо? Вече играем "раят на играта". Репетираме пак Бекет на втора камерна сцена. Стринберг също е на камерната сцена. Излиза "Лорензачо" от Алфред дьо Мюсе и да започнем испанската комедия "Циркът на пънкарите" от Фернандо Рабал и комедията на Дарио Фо.

При евентуалното избиране на художествения съвет още днес същият да контролира действията на режисьорите относно потенциала на артистите от Народния театър, вместо да се търсят скъпи гастролъори от други места.

Благодаря за вниманието! (Ръкопляскания)

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Заповядайте, имате думата.

СЛАВКА СЛАНОВА: Аз искам да кажа две думи за доклада, който чухме. Намирам, че точно това е пътят, по който трябва да вървим, за да изведем театърът на един добър път. Много тежко е. Искам да кажа, че напълно се съгласявам и одобрявам доклада на Стойчо Мазгалов и намирам, че това е пътят, по който трябва да тръгнем, за да оправим нещата в театъра.

Ние, актьорите, и всички трябва да вземем някакво участие в избиране на репертоара, в оценка на нашата работа, както става във всяко нормално предприятие.

Що се отнася до Иван Добчев (виждам, че е тук) на него пред всички вас искам да му кажа точно две изречения:

Господине, това, което трябва да получите от мен, като отговор за Вашата болшевишка дейност в театъра, аз ще го изложа по страниците на вестник "Демокрация", защото според мен много по-голяма аудитория от тази тук трябва вече да научи какво представлявате Вие като личност. И, уверявам Ви, тези

мои думи Вие ще почувствувате много по-силно, отколкото ако сега тук, публично получите два плесника. Нещо, което аз бих сторила с най-голямо удоволствие, лично аз, но за съжаление на мен ми липсват физически сили за това. (Ръкопляскания)

ВАСИЛ СТЕФАНОВ: Искам да помоля режисьорите, които присъствуват тук, или поне тези, които желаят, да напуснат това събрание, ако продължавате да... това събрание. Вие се изразихте с думи, които просто по съдебен ред могат да Ви... (Директорът на театъра говори без микрофон, чува се шум от машини, не се чуват части от фразите.)

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Нищо не се разбира!

ВАСИЛ СТЕФАНОВ: Всичко е записано и е хубаво, че се записва, но начинът на разговор, който налагате... Другата страна трябва да излезе...

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Това е събрание, това не е разговор.

ВАСИЛ СТЕФАНОВ: Който желае - да пише, където иска. Който иска, да пляска плесници, но нека да ги плесне, а не да се заканва. Това не е разговор.

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Аз мисля, че точно това е разговор. Не бива да налагате как да водим разговор. Разговор се води така, както... (Директорът на театъра Васил Стефанов отговаря, но не се чува добре.) Разбира се, разбира се...

Колеги, заповядайте, имате думата.

МЛАДЕН МЛАДЕНОВ: Ето това поведение на директора, колеги, ме накара преди десет дена (след 35 години в театър) да се държа зле и скандално със своя директор за първи път в такъв размер. Стигнахме до хващане за реверите. Той дойде

на заседание на Съюзния комитет и се опита да забрани събрание, да програмира, ако има след определено време събрание, какво точно да се говори на него. За мен това е непрекъснатата неизживяна инерция на целогодишното, дългогодишно битие на един човек, който не може да разбере, че театърът е по съществото си някакво все пак демократично общество, което не може да се командва! Опитът на миналия режим да го командва доведе само до това, че пак не можа да го командва. Доведо до това, че може да се направи 80 на сто ампутация на неговата театрална същност, да се превърне в нещо, което не прилича на театър, но пак да не се изкомандва по предназначение.

Днес такива опити са само спомени от миналото и са невъзможни за мен глупости. Защо един интелигентен човек прибегва до такива похвати, и се тласка към такива посоки? Защото е безпомощен! Аз го разбирам - той е в паника. Това е от крайния му непрофесионализъм за длъжността, която заема. Ние не можем да смесваме тези две понятия - функцията на критика и функцията на менажера, който организира производство на изкуство. Тези две понятия са смесени в един преходен политически момент, но днес са невъзможни. Днес става ето такава драстично, опозоряващо личността и личностите, които трябва да му опонират и да прибегват до подобни скандални средства и взаимно да се оплюват. Работата произлиза от това, че един директор, който цял живот (до 60-тата си година) се занимава с оценка на продукцията на едно изкуство, в която оценка е доминирал винаги идеологическият момент на оценката, както и политическият, и неговото достойнство се е състояло в това по възможност да бъде един либерален, така да се каже, културен, да не се стига до крайнос-

ти, за което човек може в тази му посока на желание и действия да му каже: "Евала!" за миналото. Но когато се опита да мине бариерата и да отиде оттатък, да организира производствената дейност, която действително е производствено, за да стигне до изкуство (трябва да се урежда) се оказва, че не може да го прави и трябва да прибегва до невъзможни средства, за да опонира, да изкарва виновни хора, да има обективни причини и т.н. Тези две години са пълни само с обективни причини.

Аз се дистанцирам от това, което казва Стойчо Мазгалов не в тона на неговия доклад, тъй като като че ли 50 на сто нещо става в театъра, а само 50 на сто - недостатъци. За мен в театъра се прави 15 на сто от това, което трябва да се прави през тези две години.

Директорът не можа да намери опора и в главния драматург по същата причина. Огромна е разликата да оценяваш литературата за театър въобще в научни институти и да стоиш на едната страна на диапазона - да не си краен догматик, а да си мислещ човек там, в онази област - а друго е да седнеш и да съчетаеш текст, който днес да интересува публиката с режисьора, художника и артистите във времето и в пространството, за да се тръгне към продукцията. Това не мога да го правят тези хора.

А режисьорите, които те избират, са режисьори, които не желаят да го правят. Те желаят да правят лабораторен експеримент. Лабораторните експерименти се правят в лаборатории, ако имаш ясна програма на експеримента и заинтересоваш съответния спонсор - и в Америка можеш да направиш, и във Франция, експеримента. Първо трябва да убедиш спонсор или субсидатор какво точно искаш да извършиш, а след това да го извършиш и

да го отчетеш, това, ако може да се внедри някъде в театралната практика и да бъде някакъв принос към театралната култура. Не можеш да спреш едно огромно производствено предприятие (най-голямото предприятие за театър в България) и да го превърнеш в занаятчийска работилница за неизвестно какъв експеримент. А това стана.

Режисьорите не просветяват двамата ръководители, а ги подпомагат да не се прави производство, да няма публика и само се търсят обективни причини. Миналата година причината беше, че "не може да се измисли репертоар, защото публиката се занимавала с митинги". Смешно е това.

След това се измисля как да има повече почивни дни и по-дълга отпуска, за да не се питаме защо няма репетиции и представления. След това се разнесе слух за ремонт и веднага спряхме да правим каквото и да било. Ремонтът започна след месеци. Можеше да се излезе с постановки. Няма значение, важното е да не се прави, защото не знаем как.

Веднага, когато се понесе слух за ремонта, лично аз пак казах: "Ето, пускаме завесата и тук може да се прави всичко". Трябваше да минат три месеца да се направи това, но се направи пак така, че това да се превърне в камерна зала. Когато човек не може да прави едно нещо, той иска да докаже, че има обективни причини, в лицето на: негодна кадрова среда, в която го прави - негодни артисти, негодни техници, негодни... Много е лесно обаче това да го кажеш на една широка публика, която не знае професионално как стоят нещата, да го политизиращ по този начин и да излезе, че казваш нещо прогресивно. Всичко, каквото може да има в тази статия (понеже аз по устройство

съм много критичен винаги и прекалявам в това отношение), като по отделни факти мога да се съглася с много работи... Тази статия излиза, че е някаква програмна за ръководството... Така излиза.

Най-после се разбра какво се цели: цели се да се оправдае това, че четирима души не правят това, което трябва да правят тук, като обвинят други 250. И миналата система, която е създала тази уредба. Е, това пък вече е спекулация. Така човек от интелигентен и разумен, достоен за уважение, с плюсове и минуси от миналото, с вини пред българската култура, но и с някакви приноси, ще се превърне в долен интригант и в човек, който всички ще заплъят и накрая ще се питаме тук ще се бием ли наистина, ще се плюем ли, ще прекратяваме ли събранието, това цивилизовано ли е, или не е цивилизовано.

Нецивилизовано е този театър да седи две години без представления. Това е крупна нецивилизованост, която струва на българския народ милиони. По нецивилизовано нещо от това аз не мога да видя. Никакъв шамар за обида или мръсна дума не е толкова нецивилизовано, колкото този факт. И е подло и нецивилизовано това да се обяснява по този начин, че хората са негодни, системата е негодна..., птичките, орнаментите, традициите и прочие били виновни. Кой каквито вкусове да има тука за подбор на артисти, винаги може да намери поне десет, с които да направи нещо. Ако каже, че и десет няма - той просто е луд! Ако каже, че няма трима техници и пет дърводелци, колкото да скърпи една постановка - той е луд и подлец. Това не е вярно просто!

Извинявайте, за първи път стигам до такава крайност с директора си и пред вас! (Ръкопляскания)

АЛБЕНА ЧАКЪРОВА: Уважаеми колеги, аз много се вълнувам и затова ще се подпра. За пръв път ми се случва такова нещо. Написах нещо, което смятам, че съм длъжна да прочета пред вас. Народният театър от години чака своите спасители. От години този театър чака в него да заработят принципите на естествения подбор, да заработят в него истински талантливите, да дойдат спасителите - актьори, режисьори, драматурзи. И те дойдоха, само че облечени цивилно, с одеждите и маниерите на спасители, но оставили таланта си в пагоните на миналото. И ето ги - Иван Добчев, Маргарита Младенова, Антоанета Войникова и други, предвождани от Васил Стефанов, бившия цензор. Не знам как е цензурирал, може би на обществени начала. За някои от нас сега, пък и преди, срещата с "първите комици", господин Добчев, са били невъзможни, но, доколкото си спомням, Вие сте имал доста възможности, за да се срещате с тях. Уреждали сте си немалко работа с това, за последно - преместването Ви в София. И аз Ви питам при това положение не предизвиквате ли съдбата, като се обръщате към 24 жени в този театър с едно неприлично определение, което съм написала тук и вярвам, че се досещате (за да не го казвам на глас).

Аз смятам, че това е най-малко немъжествено. Сега, понеже г-н Стефанов в един частен разговор искаше да разбере как аз съм попаднала в този театър - когато завършвах ВИТИЗ бях поканена в три софийски театъра и вече бях назначена в трета софийска трупа (става дума за трупата на Театър "Възраждане", с художествен ръководител Андрей Калудов). Господин Фучежиев ми предложи и с конкурс аз влязох в театъра.

И така, да се върнем към въпроса, г-н Добчев. По повод "Сфумато". Дали Театър "Сфумато", който успешно пребивава

тук не е един опит за скок към директорския стол на г-н Добчев? Това е към Вас, г-н Стефанов...

И така, извинявайте, много се вълнувам, обаче... и дали не Вашите идеи за театър "Сфумато" наистина няма да доведат и до там? Но, всъщност, кой Ви доведе тук и дали Вие, заставайки на негова страна, не рискувате да бъдете извергнат, г-н Добчев? Вие бяхте доведен от човека, който цял живот е казвал "Не!", а който цял живот казва "Не!" не може в един момент да каже "Да". Не на този артист, не на този режисьор, не на тази пиеса... И така нататък. И не затова, че този човек разбира по някакъв начин от театър, а защото разбираше от едно единствено нещо и то се нарича конюнктура плюс цензура - безмилостна, червена и много болезнена, доколкото си спомням, за нас, артистите. Затова гореспоменатият колектив, както виждам вече, хич не се е уплашил, ами е запретнал ръкави да си помогне сам.

След като толкова не ви харесва Народния театър, господо, защо не си вземете предразсъдъците и не освободите местата си? Все едно...

А сега, по конкретните въпроси: не зная за вас, но аз съм потомствена актриса. Майка ми и баща ми, които също са актьори, са ме учили, че театърът е моят дом. Аз обичам дома си. Може би затова моите и вашите резултати се различават по това, че навремето, когато аз играех в този театър и всички ние играехме в този театър, салоните бяха пълни, а вашите художествени произведения не пълнят салоните, господо, и не зная дали вие дължите някакво извинение пред нацията и пред нас за това, че касите и салоните ни са празни.

Във Вашата статия Вие говорите за разпадане на структури, г-н Добчев. Това навремето комунистите му викаха "реорганизация". Моите родители, а и тук по-старите колеги знаят какво значи "реорганизация", която според Вас би трябвало да бъде извършена от разтоварените от комплексите си за миналото директори и от Вас, самият. Що се отнася до Министерството на културата, то наистина трябва да запретне ръкави и да вземе мерки срещу това театрално безобразие.

И, о, Боже! - Оставете най-накрая Дико Фучеджиев и жена му на мира. Аз ще и кажа моето мнение: единият се влюбил в една жена и се оженил за нея, а другият цял живот рязал главите на децата си. И когато вие, като спасители, се противите против милионите долари, закопани под сцената на този театър, защо се ползвате от тях и защо не кажете, господа, че ремонтът беше умишлено задържан от ръководството, за да бъде ударена трупата и скандалът с министерството да падне върху нашите глави!

Да, вярно е, Народният театър е имал опозиция, г-н Добчев и тази опозиция е все още жива. Бих ви посъветвала, господа спасители, пазете се от нея, защото тя помни много страшни времена. Тази опозиция освен че освирка Фердинанд, освирка и Луканов, освирка и Живков, Младенов, ще освирка и вас.

Но вече свършвам, няма да досаждам много. Затова, г-н Добчев, уведомете директора си, че Андрей Чапразов е голям артист; че Георги Черкелов е обаянието на театъра; че Славка Славова е неговата стихия; че Асен Миланов е неговата мъдрост; че Таня Масалитинова е неговата хубост; че Стефан Димитров е неговият аристократизъм; и че аз съм без връзки...

Уведомете също така г-жа Антоанета Войникова, че има разлика между Жан Анри и Кокто, между Бекет и Байрон и обяснете, че това е театър, а не АОНСУ и че театърът не е "снови на марксистко-ленинската естетика". Предайте й лично от мен, че синьо не й отива след толкова червени вратовръзки, които е вързала.

Во име Стефанову и Сина, и Светия дух, амин! Колеги, Бог да ви пази от посредствеността! (Ръкопляскания)

СТЕФАН ДАНАИЛОВ: Уважаеми колеги, извинявам се, но взимам трета страна. Това събрание ми прилича на едно събрание, което се състоя преди две години в зала номер 1, когато част от присъстващите скочиха с голямата брадва срещу Дико Фучеджиев.

Аз имам няколко въпроса: днес какво сме решили да правим - за пореден път да сваляме ръководството с познати средства, за пореден път да се пооплжем, да се разделим на червени и сини, или да си гледаме работата?

Доста огорчение получих от тук присъстващите хора през тези две години. Моята молба за напускане отдавна е написана, но не исках да правя удоволствие на някой и да напускам този театър, който не по-малко от всички вас обичам.

За тези две години, стоейки настрани за сетен път разбрах колко лоши качества носим ние, артистите. Извинете, но след като Дико Фучеджиев беше изгонен от този театър, беше избрана една комисия, която да ни търси директор на този театър. Част от хората от тази комисия са тук. Когато беше представен г-н Стефанов, никой не стана, за да изкоментира неговото близко минало. Когато беше назначена за главен драматург Антоанета

Войникова, никой не изкоментира нейното минало.

Странно е, че в един такъв момент брадвата и томахаваката започват да се размахват. Това, което чух в доклада на Стойчо Мазгалов, аз видях в неговата програма за директор на този театър.

И оттук нататък - по ред въпроси. Дали Иван Добчев ще се извини на "Кораба на глупаците" или не - това е негово право. Огорчението е за всеки един от нас. Дали в театъра през тази година и половина нищо не е мръднало - затова сме се събрали, за жалост, малка част от колектива, и то от творческия. Но аз не зная дали днес е моментът да изгоним отново ръководство, да изгоним отново режисьори и да си ръководим ние. Искрах да ви кажа, че съм човек на 50 години, от които 26 години работя в театър. И все пак, трудно би могло едно ей такова чудо, каквото е Народният театър, ние сами да си го ръководим. Не знам къде ще отидем и дали тогава сами няма да си доведем Министерството на културата, за да решава по професионализъм кой да остава в този театър и кой не. Много е лесно за 24 часа да промениш съзнанието си, духа си, да станеш нов и демократ и да останеш в един театър или не. Знаете ли, страшно ме боли, когато хора, които с много лека ръка заграбиха от вчерашния ден, днес да ми говорят за морал. Не бива така!

Затова ви приканвам да нажежим малко от разума си - не бива с лека ръка да цепим театъра, да гоним хора така леко. Нека да има малко разум в нас. Най-лесно е в момента да направиш буната. Страшно е лесно. И призовавам мъдри на вид хора да не го правят. Никак не съм убеден какъв ще бъде и дали ще бъде добър финалът на тази буна. Ние го виждаме в

съседни нам театри. Разбира се, че компромисът трябва да съществува. Виждате какво става навън, когато няма компромис. Той трябва да бъде на хора, които имат претенции за талант, а талантливият човек трябва да носи и мъдрост, и добрина. За последен път най-приятелски ви моля да бъдем добри в един такъв сериозен разговор. Стига преврати и буни! Всеки носи в себе си такава сила, нека да я пази за друго - за сцената.

МИХАИЛ ПЕТРОВ: Всички се вълнуваме, наистина... Сега: много умни неща се казаха, много крайни позиции се защитиха. Струва ми се... В какво не можем да обвиним и Иван Добчев, и Маргарита Младенова - нещо, което беше направено. Ти ги обвини в посредственост, с което аз просто не мога да се съглася.

АЛБЕНА ЧАКЪРОВА (от място): Това е мое мнение, Мишо. Ти може да не си съгласен.

МИХАИЛ ПЕТРОВ: Аз не те реплекирах, малко съм по-възрастен, изчакай ме да свърша и след това ще ми отговориш. Просто, когато говорим такива крайни неща и сме толкова крайни, ясно е, че сме субективни, но ми се струва, че трябва да пресеем нещата. Между другото, Стефан говори тук в един добър дух. Явно той доста се е променил, просто времето го е променило и това се отразява както в житейското му поведение, така и на сценичното. Между впрочем, добре е да го видите в сегашната премиера.

Ние се борим 15 години с посредствеността в истинския смисъл на думата в този театър от страна на режисурата. И сега, когато дойдоха след Красимир Спасов и тези двама души, които няма на нас да ни доказват своите професионални качества и възможности, ние се отнасяме по един начин, който, струва ми

се, не е много коректен. Относно статията Младен каза, че "да, разбира се, вътре има неща, с които човек би следвало да се съгласи, ако е максимално обективен". Да, има вътре неща, в които Иван Добчев е прав, за съжаление, но те са поднесени и казани по начина, по който, за съжаление, той казва нещата. На мен това също никак не ми харесва, но аз няма да се женя за Иван Добчев нито той за мен и оттам нататък - тук ние се събираме, за да вършим една обща работа, да я свършим добре, да я свършим професионално. Аз лично смятам, че тези хора (оставям настрана кой какъв характер има, вероятно и ние не сме с много благи характери) тези хора са в състояние да направят онова, което на повечето от нас ни се иска. Тоест, този театър (няма какво да се заблуждаваме)... И дали ще се занимаваме още с Дико Фучеджиев и Краси, но, все едно, беше доведен до едно жалко състояние и е нечестно и некоректно от страна на когото и да било да твърди, че в тези две години театърът се е разрушил. Нищо подобно, това е един много продължителен процес, на който голяма част от тук присъстващите сме свидетели. Това започна много отдавна.

Ако говорим за некомпетентност именно ръководенето на театъра през последните петнадесетина години беше едно драстично некомпетентно ръководство. Драстично! И целият им антураж...

Другият въпрос, че и г-н Стефанов, и заобикалящите го сътрудници... Да, разбира се, може дълго да се разсъждава и да се мисли, че нещата далеч не са сто процента, далеч не са най-добрите, далеч не са такива, каквито трябва да бъдат, но, извинявайте много, ако трябва да кажа за Маргарита Младе-

нова, че е посредствена - един човек, който три месеца всички ние, които репетирахме, видяхме една безкрайна всеотдайност, една безкрайна любов към артиста, към работата, към театъра... Извинявайте много, не ме интересува кой какъв е, кой с кого се "чука", какво прави навънка, къде ходи да преспива - изобщо, колко се напил, колко може да пие и т.н. Аз искам да се срещам с такъв човек. И според мен никой няма правото и основанието, ако не го познава достатъчно добре, да седне и да така наплевателски да се отнася към човек, чийто театрален морал е на много високо ниво. Аз също съм потомствен артист...

Не знам какво повече бих могъл да кажа. Много е натегнатата наистина ситуацията. И в критиките, и в онази енергия, която се насочва срещу състоянието на нещата тук има резон, има известно основание, но ми се струва, че наистина малко като че ли човек трябва да остане вътре в себе си, да си помисли и да реши дали не е по-лошо, защото много сме лоши... Много сме лоши, много сме жестоки и към другите, и към себе си... Крайно време е това да се промени. Няма да стане иначе. Никак няма да стане...

Добре, те ще се махнат и кой ще дойде? Кой ще дойде? Няма да споменавам тук преподаватели, имена на преподаватели на много от вас, които самите вие сте псували. Стига толкова! Той животът си изтече, нямаме време вече...

Аз лично бих посъветвал Иван Добчев, ако... Какво значи "бих го посъветвал"? Всеки си е индивидуалност и има право да се държи кой както си иска и да пише каквото си иска, но аз бих му казал: "Иване, в името на онова, което, убеден съм, може да стане в този театър - ти си длъжен да се извиниш

и то не сега на хората, защото поставянето на хората под един знаменател е един анахронизъм от предишен социален строй и политически. Просто хората са различни... И ако творецът с претенции и чувствителност не може да направи тази диференциация, не е гот, просто не е добре...

Аз на твоето място бих се извинил на многото стойностни хора, които има в този театър и бих го направил по начин не така конфиденциален, а обратно - не става въпрос да се извиняваме пред цялото общество, а просто да се поразберат нещата, ако наистина аз ги разбирам такива, каквито смятам... Тоест, това, което ти си искал да кажеш, а то излезе друго. Излезе много гадно и много лошо. И просто аз за себе си мога да кажа - не се смятам за пасажер на такъв кораб.

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Благодаря. Друг? Има думата Асен Шопов.

АСЕН ШОПОВ: Аз не мисля, че се води събрание с цел да се атакува ръководството и да се реализира спряганото изречение за поредното изгонване на ръководството. Оформиха се две позиции. Едната позиция от Младен Младенов. Другата - от Стефан Данаилов. Ако, обаче, не се усети, че театърът търси и се стреми да води разговор по въпрос, който го занимава, по проблем, който съществува в театъра - това ще бъде просто капитална грешка. Това се отнася до ръководството, тъй като събранието в последна сметка е опитна среща на колектива с ръководството. Всяко индивидуално проявление в статия или в поведение в театъра ангажира наистина личността, характера, макар че не е така снизходително безотговорно. В последна сметка въпросите опират до двете страни, които се срещат. Не е въпрос в създадената

възможност, видите ли, да се атакува ръководството, ако то не направи необходимия извод за неправилна стъпка, за неправилен ход, реализиран в много дълъг период от време - това би било капитално.

Трябва да направя една уговорка, че се опитвам да говоря в качеството си на всеки един член от колектива, който има отношение към проблемите в театъра и най-малко, като човек, поставен в особена светлина в сегашната ситуация. Има едно изречение от доклада за това, че не съм включен в производствен план. Това не е никакъв проблем. Още повече на фона на ремонта на театъра, където въобще никакъв производствен план не може да бъде предмет на разискване.

Има и една друга чисто колегиална страна - режисьорската колегия е попълнена с нови колеги. От най-естественото право, докато стъпят на сцената и реализират присъствието си в театъра, успоредено с ремонта, това се разпростира почти в рамките на един сезон, така че този проблем няма стойност в разговора, който водим.

Друг е въпросът, че съм абсолютно изолиран от логиката и от начините, по които беше зададен въпросът за неизвестността как се водят разсъжденията, проектите и как се решават въпроси, които имат кардинално значение за театъра. Тази изолация от това участие в театъра оставям правото на директора да я реализира или съответно да я обясни.

Какво обаче ме занимава в момента тук? Стефане, добър е повикът, добър е апелът за проява на разум, но подобен апел трябва да се отправи и в момента, в който имаш усещането, че обстановката става взривоопасна, че бутилката е запушена и

има възможност да гръмне. Двете тревоги не са степенувани. Иначе резултатът ще бъде един и същ. Ако не се разбере смисълът на казаното от Младен Младенов, това значи, че не сме склонни да се отнасяме достатъчно сериозно към собствените си работи и към собствените си проблеми вътре в театъра. Това е стара теза, която аз пак повтарям - в театъра между двете страни е нужен диалог. Този диалог не се води. Това няма никакво отношение към крайния момент на вземане на решение в качеството на право на натоварения с отговорност да решава и еднолично. Той затова и отговаря за взетите решения.

Но диалогът с, виждате ли, болния от страна на лекаря е задължителен. Нека да се върнем малко към въпроса за ръководството. Ние не изхвърлихме Дико Фучеджиев. Дико Фучеджиев си отиде логично и естествено в момента на промяната. Няма никакво значение какъв е бил сюжетът на събранието. Той естествено трябваше да си отиде и ние естествено потърсихме друго ръководство, с нашето участие, с наша комисия, с наше разискване по въпроса, с наше предложение и приетото предложение се ползува от поканата преди всичко, а не от усилието да се проникне в т.нар. "театрална територия".

Днес да се изправим пред този проблем, може би ще има същата посока на разсъждение и същото решение, тъй като ще се абстрахираме, пак условно, от протеклите процеси.

Режисьорската колегия се разпиля по понятни причини. Тя също естествено се попълни и днес да се занимаваме с този проблем, ще посегнем към същите хора. И тук трябва да направя втората уговорка, че разговаряме за талантиливи хора, за доказани колеги, които в тази плоскост не търпят коментар и при оскъдица-

та, която съществува, така да се каже, на този фон, едва ли бихме могли да намерим нещо друго.

Толкова по-опасно, обаче, е проявлението, защото се върши от хора, които целенасочено извършват една дейност, която не е несериозно проявление на глупост, а е една тенденция, вече конкретизирам - имам предвид направеното от колегата Добчев.

Към Добчев аз имам приятелски чувства, без това да задължава с реципрочност. Не знам доколко съм приятел, но аз изпитвам приятелски чувства към този човек, с когото съм се запознал преди лично да го срещна от това, което той прави на сцената - "Антихрист" на Емилиян Станев в Пловдив. Тогава беше почти аналогична ситуацията във Военния театър. Той знае това, не го демонстрирам... Аз ревниво казах: "Доведете този човек, колкото може по-бързо в театъра, защото ще го вземе друг театър!" От много от спектаклите на Добчев аз изпитвам професионален възторг. По този въпрос две мнения не бива да има и не е това плоскостта на разсъжденията. Но толкова повече в момента недоумяващо задавам въпроса: "Защо, бе, Иване, влезе тук, за да разхвърляш, за да взривиш, така да се каже, душевността на театъра?" Тъй като да се ремонтира тя, да се лекува, да се коригира малко в необходимите посоки, да се работи по посока на необходимите промени, е нещо много различно от това, което си направил. Аз никога няма да проумея като как може да си позволи режисьор да квалифицира публика и да я квалифицира с клинични понятия - "некрофили". Това е логично и естествено - щом тук има "труп" - разлагащ се, миришещ труп, то естествено зрителят, който е посещавал тази зала многогодишно, е "некрофил". А некрофил не е невинна квалификация. Тя е болестно състояние

на желанието да се задоволявам с труп.

Иване, ние работим с децибели. Това е толкова отишло и избило в червеното, че ти след като пишеш, не прочиташ преди да публикуваш, твоята собствена реакция ме изважда от равновесие. Справката със самия мене си... Това, че тук беше преведеното подразделение на КДС с цялата техника, която е заложена, макар че едно логическо противоречие не може да обясни, аджеба, заради кого е цялата подслушвателна уредба, след като всичките са генерали, майори, полковници, досиета, кадесисти и въобще, цялата система е мултиплицирана или повторена тук огледално, изградена тук, в Народния театър. Образно, завършено всичко, със звездата на Партийния дом върху фасадата на Народния театър.

Вторият ми въпрос... Първият ще го прескоча с какво право някои артисти (стига да посочиш кои артисти) имат право да кажат, че този театър е техен. Вторият ми въпрос е защо аз се занимавам с тази статия... Тук имаше реплика, че всеки има право да пише каквото мисли. Да, право е на всеки да пише това, което мисли. Той има достойнството, че се е подписал, публикувал и всичко, което говоря, е право на отговор пред същата аудитория. Но не само право, а задължение на директора беше да постави този въпрос на разискване.

Господин Стефанов, това, което Ви казва Младен Младенов, и това, което Ви говоря в момента, не е враждуване с ръководството и лично с Вас. Това, което Ви казва Младенов, е приятелски настроеното, от всичко, което може би се върши зад гърба Ви.

Да, защо в театъра трябваше, Иване, да вкараш тази помия от политически конюнктурна постановка на проблемите на театъра? Защо скандалът "Народен театър" трябваше да се оцвети

и да се поляризира съставът на "вчерашни" и "днешни"? Тогава защо се учудвате, че разговорът е толкова на моменти даже невъзпитан, след като, ако липсва желанието да се улови проблемът отстрани на тези, които трябва да свършат това, то се налага на празното място естественото желание да се развеят кирливите ризи. Ако ние се развихрим с кирливите ризи, ще се самоизядем. А проблемът на театъра е вътре. Ако от това не се разбира, че в театъра не скандал, а има проблем и се освободите от ангажмента да намерите подход към невротизирания партньор, с когото работите, за да внесете най-напред спокойствие в психиката и после да лекувате - в т.ч. и да отрежете - ето единственият режисьор, останал в театъра от вчерашната дата на анализа на Мишо Петров. Може да се освободи театърът от всеки и от всичко в качеството на много внимателна терапия. Но ако трупът трябва да се изхвърли - е никой няма да го приеме. Ще създавате това напрежение в бутилката, докато тя гръмне и вие ще се чудите защо е гръмнала.

Как може да се задава въпросът за някои актьори и режисьори, облагодетелствувани от вчерашната власт, да се извинят, видите ли, пред нацията. Даже мащабът не може да се нагласи... Къде, бе, Иване, да я намеря нацията, за да ѝ се извиня?! Вероятно имаш предвид автомобилът, за който са ти говорили в приятелска среда, защото знаеш, че приятелската ни среда е обща и всичко се приказва. Ти защо не дойде мен да ме питаш: "Абе, така ли е, или как е?" А възклицаваш: "Ама така ли?" Е, защо ще мисля, че проявявам мнителност, а няма да мисля, че това се отнася персонално за мен? И тогава не ме ли предизвикваш към отговор? За кого друг може да се отнася, след като

единственият от вчерашното десетилетие, съм аз? Единият отиде в земята, лека му пръст, другият отиде зад океана, третият, слава Богу, изпратихте в учебното заведение - е, кой да се извини на нацията? Филип Филипов? И за какво да й се извиня на нацията? Затова, че твоят комик два пъти е тряснал тук вратата на тая ложа? И ме поставяш в положението да заставам в поза, че я е тряснал по мой адрес, или може би ти не знаеш какъв е нашият успореден път? Защо правя капитал от твоята статия? Защото изля кофа помия не върху Народния театър, а върху българския театър. Защото българският театър в продължение на 30 години беше единствената възможна аудитория, в която се проявяваше нецензурна дейност. И неслучайно се организираха идеологически дирекции и цензурни комисии. Аз мога да разбера даже, без да си обясня по каква професионална и творческа потребност може един човек да си зареже пряката работа и да каже: "Ще стана генерален директор". Или председател на съответната комисия. Мога да го разбера даже от илюзията, че на това място аз бих могъл да бъда даже и полезен. Буферно да омекотявам... Младенов го изкоментира тук, за което може да се каже: "Аферим!"

А ти? Когато влезе в партията знаеше ли, че тя е партия ръководителка и се ръководи от един комик? Или това беше на възраст, в която това беше едно несериозно действие - неосъзнато и лекомислено? Тогава как да пречупя сегашното ти поведение? Не изкуството, което аз приемам и се възторгвам - няма да намерите друг по-добър режисьор или по-добра режисьорска колегия. Но как да се пречупи този начин на общуване с колектива? Може ли намерението да се освободи един колектив от двама-трима-петима ли са, колко сте - хора, които могат да бъдат

квалифицирани чужди на тази палитра, могат да бъдат квалифицирани като съмнителни качества или бездарие и трябва да се освободи театърът от тях - да се превърне във войнстваща политика в театъра. Може ли да изгубим усещане за това с каква материя работим? Защо ме караш да ти задавам всичките тези въпроси, дискредитирайки те, поставяйки те в неудобно положение и да те попитам: "Когато пишеш, ти мислиш ли?"

Славка Славова казва: "Господин Стефанов, образно казвам, господине, довел сте ме до състояние такова, че с думи няма да ме разберете, освен това, че считайте че съм Ви ударила плесница." Това не е начин на водене на събранието, което трябва да се прекрати. Това е скандал, наистина скандал в театъра, който, ако не се трансформира в решаването на проблема на театъра, ще се превърне в скандал на улицата. Така го и рубрикирахте във вестника. Шопов сега не работи. Шопов сега атакува Иван Добчев. Виждаш ли какво се получава?

Знаете ли, господин Стефанов, една проста истина има в театъра - разделете режисьорската колегия и му гледайте саира на театъра - ето като тази пътека. Закон от времето, в което Станиславски е направил там своята работилница.

Добчев, имаше един проблем. Той се състои в следното. Той е и проблем на ръководството на театъра. Аз се отнасям с цялото уважение към усилията на един човек да подхване една работа от начало, от "а", "б", от първата буква, и неслучайно тя е с млади хора, да възпитава у тях друго отношение към процеса на работата, друга методология към изграждането на образа, съответно на представлението. От това имаме нужда. Нашият театър в това отношение има може би най-остро изразеното си заболяване,

само че има и проблем, за който пак Младен Младенов говори, че това е завод, който трябва да отговори на други изисквания в национален мащаб. Тази задача трябва да се решава другояче.

Проблемът, Иване, е в това, че трябва да се определи много по-категорично знакът, положителният знак с коя от двете дини под мишницата ще се занимавате. Такъв вид раждане на театър обсеби живота на Станиславски, на Ефремов, на трети и четвърти и това може да остане за историята. Така - две или три дини под мишниците не може и е във вреда на тези, които ревнуват Вашето присъствие вътре в театъра. Те не желаят да се занимавате срещу половин заплата с тях. Те искат Вие тук риза след риза мокри да сваляте и да работите с колектива на театъра. Сега засега с вас, а не с Шопов. И това трябва да го оцените. Те Ви искат като режисьор в Народния театър, ревнуват Вашата дейност, която през цялото време им се навира като показна, това ги уязвява и разговорът става невъзможен. Става нетворчески. А не се съмнявам, че отношението, грижата, усилието в изграждането на представленията, са такива, каквито се коментират. Усещат хората, че едни други хора, с други амбиции, с друг подход, но в съвършено други условия, недейте спекулира с вчерашния ден така глупаво и елементарно. Състоянието Народен театър е продукт на много години назад и не е нищо по-различно от това, което е държавата в момента. И всеки, който мисли, че ще атакува състоянието на театъра от позицията на вчерашния ден е станало това и ще бъде нещо по-различно от това, което е държавата, много елементарно иска да се измъкне. Защото и системата беше такава и заплащането беше такава, и Вашите уговорки бяха такива, че аз за тая работа няма да мина през

сцената, и какво ми плащаш, че да бъде органичен и логичен, и еkleктичен... не дай Боже..., така че нека да не говорим за това докъде идеологията, докъде ръководителката, докъде комикът тук е правил тоя театър по образ и подобие свое. А тук в този театър се реализираха спектакли, които спориха с него и на които той не пожела да дойде от съображения.

Така че, вкарвайки елемента политика, политичност замърсихте възможността за разговор. Освобождавайки се, локализирайки се и в желанието да издиктувате един модел, затваряйки се, херматизирайки се едва ли не, сбъркахте, като се отдръпнахте от разговора най-малко защото не пожелахте даже да оставите впечатление, че ние сме в диалог. Все пак съотношението е седем, осем към триста и седем, осем. Това не може. И е добре да се разбере. (Ръкопляскания)

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Има ли желание за изказвания?
(Пауза) Колеги, иска ли някой да вземе думата?

ГЕОРГИ ЧЕРКЕЛОВ: (Началото на изказването му не се чува добре) Има ли някой конкретно предложение как да излезем, защото тази статия и в поведението не на "Сфумато", а на Иван Добчев, като за себе си аз не зная защо ги мешате с Маргарита. Маргарита е много сериозен творец. Има ли желание Добчев тук, на тази..., това е..., а е добре да знае, че това не е становището на четирима души, които имат свои лични съображения. Единият... това, другият... режисьор, който не работи, третият, който иска да омекоти нещата... не бива да допуска Добчев. (Георги Черкелов говори на фона на силен шум от машини, тропане и шум, следващата част от изказването му не се чува) Има ли желание тук да се разговаря, за да опровергае част от това, за което се говори тук... Диалог няма... И то спекулативно...

Защото знаеш какво значи да го напишеш в "Демокрация". Има ли желание Добчев да поговори с нас? Ако не... "нищо няма да стане от този театър"... Театърът загива, щом може такава нечистоплътност да присъствува в театъра. Аз се чудя какво самочувствие могат да имат хората, че сами да решат да го излекуват, сами - няма нужда от помощ, няма нужда от съвет. Това не разбирам. Казвам ви, излезем ли от тази зала така, ей така, никаква надежда няма - запомнете го! Няма никаква надежда!

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Друг ишска ли думата?

ГЕОРГИ ЧЕРКЕЛОВ (от място): И още нещо: може би някой ще пожелае (да не ставам аз - почти доайен след Гец) да прочете и да припомни на хората, защото мина време и те го забравиха, в театъра хората са добри, не са лоши, а са прекалено добри - да им припомни някой тази статия как звучи, в какви посоки - освен политическата спекулация, която е... (Не се чува краят на фразата). Тя е примитивна, елементарна. Тя е елементарна, тя е директна, тя не е интелигентна не за режисьор, тя за артист е неинтелигентна.

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Искате ли да бъде прочетена статията?

СЛАВКА СЛАВОВА: Аз искам думата.

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Да, заповядайте.

СЛАВКА СЛАВОВА: В момента, в който излезе статията и аз я прочетох... (Тук в записа има силен шум от машина и думите на актрисата заглъхват.) ...В момента, в който излезе тази статия, аз я прочетох. Веднага вдигнах телефона на г-н Стефанов и нека той сам да каже каква беше моята реакция. Във втория момент аз седнах и започнах да пиша и веднага щеше да излезе отговор за тази статия, но мен ме сполетя едно много голямо нещастие. Спомням си, че докато аз седях на масата с лист и с химикалка, моят мъж, Бог да го прости, който седеше до мен на креслото, ми каза: "И,

Славо, запомни: не с този гаменски, елементарен тон, с който е написана статията. Другояче трябва да отговориш". След няколко минути той припадна и умря. И аз не можах да отговоря, така че имало е кой да отговори на тази статия и аз ви обещавам, че ще отговоря и то жестоко ще ви отговоря, г-н Добчев, защото Вие не трябва да забравяте едно, че най-голямата Ви награда като режисьор Вие получихте тук, в Народния театър, с мен. Нали си спомняте това? Наградата на София за "Всичко е свършено". И аз тогава получих голямата си награда. И запомнете от мен едно: когато съм била на 67 години (сега съм на 67, ще стана скоро на 68, какво съм Ви казала. Ако Вие сте един път добър като режисьор, Вие щяхте да бъдете сто пъти по-голям като режисьор, ако бяхте един свестен човек. Постарайте се да станете такъв! (Ръкопляскания)

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Има предложение да се прочете статията. Съгласни ли сте? - Не, знаете я... Има ли още изказвания.

СЛАВКА СЛАВОВА: А защо да не се прочете статията? Дайте ми на мен аз да я прочета.

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Заповядайте.

СЛАВКА СЛАВОВА: Защо да не се прочете? Ние сме едно добро племе, което всичко забравя! Излизате, така ли, като се върнете - тогава ще я прочета!

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Защо трябва да се чете, когато всички сме я чели?

СЛАВКА СЛАВОВА: Защото сме я забравили!

КИРИЛ ВОДЕНИЧАРОВ: Ама не е правилно!

СЛАВКА СЛАВОВА: Обърнете се, господин Воденичаров, за да видите кои излязоха. Обърнете се! Нима не Ви подействаха думите на Черкелов? Разберете, че сме загубени, ако оставим това да отmine така! Недейте така! Какъв е този християнски

тон, който се държи по отношение на този, който е написал тази статия? Как може такова нещо! Пропада Народният театър! Убиват Народния театър! А ние ги избрахме тях. Нашата комисия избра господин Стефанов, не друг!

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Искате ли някой думата? Заповядайте, господин Воденичаров.

КИРИЛ ВОДЕНИЧАРОВ: Не виждам какво бихте могли да кажете срещу това, което се прави в момента на тази сцена и на малка сцена. Какво бихте могли да кажете? Оценката е добра, много по-добра, отколкото...

СЛАВКА СЛАВОВА: Публиката прочете статията. Публиката не знае какво става на сцената.

ГЕОРГИ ЧЕРКЕЛОВ: Коя оценка? (Възниква спор, разменят се реплики, които микрофонът не лови)

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Моля ви се, не влизайте в диалог помежду си, който иска думата, ще я получи.

Имате думата, господин Гецов.

СТЕФАН ГЕЦОВ: Знаете, аз не мислех да се изказвам и не смятайте това за изказване, но от атмосферата, която се получи, ми стана малко тъжно. Отдавна не ми беше ставало тъжно, може би защото не съм присъствал на събрание... Не знам.

От всичко аз мога да си направя един такъв извод: тази статия "разлая кучетата", даже и предаването по телевизията - и отмина. Тогава, когато аз гледах по телевизията колегата Черкелов, директора и Добчев, предполагах, че ще излезе нещо подобно и не се изненадах от статията в "Демокрация". Направи ми силно впечатление, че на първия, втория, третия ден никой не отговаря на статията от театъра. Да... И то поне бяха длъжни

да отговорят дали са съгласни с нея, дали не са съгласни с нея - ръководството на театъра. Хайде, ако не директорът, нека поне да бъде главният драматург.

Мина толкова време и съм изненада , че след толкова дълго време се прави събрание за тази статия и отново се "разлайват кучетата". От утре ще започнат пак: "Театърът се е разделил на две", като едната част е от пет-шест души, а другите, останалите са фактически състава на театъра. Днес ми направи много силно впечатление и си казвам: "Добчев е много умно момче." Асен каза, че е талантлив, но той е и умен. Фактически, това е била неговата свръхзадача, както казва Станиславски - ето това да стане, дето е днес. Той е предполагал, че никой няма да обърне внимание обратно, това той е очаквал, това и стана. На човек, който пише такава статия, на него му е нужно такова нещо - събрание, на което да се разисква, да се говори, макар и много лоши неща. И ми се струва, че ако нервите бяха по-добри, ако можеше да се издържи да не се отговаря въобще, след като не се отговори на другия ден, и аз мисля, че той щеше да остане сам и нямаше да бъде радостен от това, което стана днес. За мен той не спечели.

Сега, драги колеги, искам да ви кажа нещо, което е... Но позволете ми да говоря от положението на човек, който си отива от театъра. Аз съм направил, каквото съм направил. Създал съм, каквото съм създал. Това, което съм създал - не мога да го направя, не мога да го повторя. Но искам да го имат предвид онези, които идват, онези, на които им остават 10-15-20-30 години работа в театъра. Години наред нас ни манипу-

лираха жестоко, актьорите. Жестоко - да бъдем един срещу друг. Години наред нас ни манипулираха и в същото време - награждаваха нарочно тези, които не заслужаваха награди, само и само да докажат, че онзи, който заслужава, че не е това, което той си въобразява. Тоест, ние можем, ние определяме... Създаде се една много лоша атмосфера между артистите. И трябва да ви кажа, че откакто съм в театъра, ако щете даже и когато като студент участвах в масовите сцени, съм наблюдавал как ей-тук, в тази ложа, когато играе първи състав и репетира, тук стои втори състав (да кажем - жени) и как нарочно говорят, шушукат, смеят се на тези, които са на сцената. След това става обратното. Такива страшни взаимоотношения...

Актьорският състав никога не е бил обединен, никога не е бил единен. Защо? Защото на актьора му отнеха нещо, което фактически го прави личност, което фактически го прави творец. Какво му отнеха? Отнеха му правото да мисли, защото друг мисли вместо него - режисьорът. Отнеха му правото да предлага. Той няма право да предлага, когато репетира, тъй като има право режисьорът. Тоест, тази каста режисьори си определиха със своите функции и със своите правила, със своите права в театъра, а артистът е едно животно, което трябва да изпълнява. И всички онези, които се подчиниха на това, с малки изключения, успяха, но всички останали загубиха. И загуби и театърът.

Тая диктатура на режисьора стигна и доведе дотам, че артисти, които можеха да поставят, им се забрани да поставят. Аз съм свидетел как Чапразов искаше да прави постановка - отказа му се. Черкелов искаше да прави - отказа му се, на Миланов му се даде да направи една постановка "Боряна", която беше

много добра постановка, не помня колко пъти се изигра... Тоест, у нас не се отглеждаха талантливите хора, които искат... (Днес всеки може да поставя), но който иска и да поставя - не се отглеждаха такива хора. Вие ще видите и на Запад, ако щете, и в Съветския съюз, вземете всички... Нека се върнем... Всички театри на Съюза ръководители, художествени-ръководители са артисти и режисьори едновременно. Тоест, най-страшната диктатура в Съюза там е позволила това, но у нас се оказа още по-страшно. Вие виждате на Запад колеги - артист, драматург, режисьор, менаджер и не знам какво, и не знам що... У нас това не може да стане. И аз стигнах до един извод преди години и си казах: действително, в България Чарли Чаплин никога няма да се роди. Това е абсурд! Абсурд! И в същото време режисьори и актьори не си подаваха ръце. И в същото време тези мили приятели, за които аз знам много добре... Това бяха хора, една специална номенклатура, с която фактически обработваха всички актьори в театъра. Това си беше номенклатурата и на Районния комитет, и на Градския комитет, и на ЦК, и т.н., и т.н...

Ако вземете идването на всеки един от тези режисьори от провинцията в София как е станало, вие самите ще се убедите в това, което казвам. Тоест, подборът ни идваше от едно - какви качества има той, заслужава ли да бъде поканен, даже се стигна дотам, че актьорите нямат думата за режисьора. Ами я си представете, ако си поставим така въпроса: актьорите с тайно гласуване да гласуват дали този режисьор да бъде назначен или не. Значи те могат да избират нас, а ние не можем да избираме тях. Добр, щом е така, дайде да направим друго. Направи си спектакъла,

заповядайте, нека да се играе. Публика има ли? - Има! Колко представления? - Десет, двадесет, тридесет, четиридесет... Има ли публика? - Има. Браво, браво! Няма ли публика? - Няма публика. Господине, елате сега тук. Ние говорихме ли преди това? - Говорихме. Е? Вторият път ще си платиш спектакъла, намери си хора, намери си спектакъл и нека да се играе. Нека да се играе... Но има нещо друго, колеги. Като говоря за разцеплението в актьорския състав (отварям една скоба) всеки един от актьорите, ама всеки един, като остане сам вкъщи, аз за втори път го казвам, знае много добре кой колко може от неговите колеги. Всеки един от нас. Но когато дойде в театъра, предвид цялата ситуация и обстановка, създадена не от вчера и не от две години, а от много години - той започва да има големите претенции, започва да му расте самочувствието повече, отколкото трябва. Много хубаво беше написано някъде, че човек представлява една дроб със знаменател това, което си съобразява, че е, а с числител - това, което е. Колкото повече знаменателят се увеличава - толкова повече числителят намалява, т.е. като човек той намалява.

И ето, вие виждате как ще се намерят хора, които да изпълняват такива задачи на режисьорите. Даже аз няма да се изненадам, ако мой колега или колежка утре няма да се съблече гола и да излезе тук гола. И на това няма да се изненадам. Докато има актьори, които не мислят, актьори, които когато се работи една пиеса, не се занимаят така, както режисьорът се занимава с тази пиеса, не работят върху не ролята, а върху ролята на своите колеги, върху цялата пиеса - ние ще бъдем

ошетени, разберете го... Артистът трябва да знае днес не да чете само своята роля. Аз ще ви дам пример и навремето... (Тук по-младите не го знаят, но по-възрастните го знаят) нашите старите артисти... Имаше артисти, които чакаха последната дума да му кажеш на репликата, а ако той не чуе думата, няма да почне да разговаря, да води диалог с теб. Аз съм си правил маса опити с колеги. Падал съм от смях на сцената - не му подавам последната дума - мълчи като пукъл отсреща ми. Кажа му я и оня почне да говори. Той не мисли върху онова, което аз му говоря на сцената - т.е. няма диалог. Защо го няма на сцената? Защото го няма и в живота. Защото го няма и между нас. Извинявайте, но ние не се обичаме. Не знам защо е така. Какво стана в този колектив в последните десет години? Даже един колега, няма да му кажа името, дойде и ми каза така: "Слушай, бе, директорът ме извика и ми каза: "ти защо разговаряш със Стефан Гецов?" Казвам: защо? Какъв приятел си ти с него? Казва: ами, приятел съм. Е, как може такова нещо? Ами, защо, господин директор? Слушай, ако искаш така, да сме в добри отношения с тем, скъсай приятелството с Гецов." Да... Разбира се, този директор си отиде, както всеки ще си отиде - никой не е останал...

Колеги, вие знаете много добре, особено тези, които са по-възрастни, които са по 30-35-38 години на сцената, че ние все си стоим на тази сцена и си играем, а тук, в този салон, се смениха и царе и какви ли не...

Затуй аз искам да ви приканя към едно: запознайте се един друг, артистите в този театър, дружете, ходете си на гости, уважавайте се, ако искате да не бъдете никога разбити, защото запомнете: от тези 38 години (Славка е повече от мен

тук, и тя може да го потвърди), когато стане въпрос за режисьорската колегия, те като се хванат за ръце, и Господ да слезе, не може да ги разбие.

Запомнете: от тези 38 години (Славка е повече години от мен и може да потвърди), когато стане дума за режисьорската колегия - те като се хванат за ръце и Господ да слезе, няма да ги разбие. Обаче се мразят помежду си, не се признават, та пушек се вдига. Но стане ли нещо, те така се хващат, така се бетонират, че са силни. Това у нас, актьорите, го няма. Може би това е характерно пък за актьора, че той е една кристална чаша, която лесно се чупи, но по-добре да ги счупиш всичките, отколкото една по една. А нас години наред ни чупиха една по една и сега е много лесно това, което би станало наведнъж да ни счупят.

Вие си спомняте, че веднъж беше Стоян Михайлов тук. Пред него аз повдигнах въпроса и никой не стана дори дума да каже, когато един режисьор беше заявил, че с артисти, по-възрастни от 40 години, той не може да работи. И аз попитах защо тогава този режисьор стои в Народния театър, когато фактически от 40 до 60 години - това беше една група, най-мощното ядро в театъра.

Защо става това довеждане на хора в театъра, които... Не че театърът няма нужда, но тук има хора, които спокойно могат да направят това, което даден режисьор прави на сцената. Даже аз тук трябва да ви кажа (тук е Стефан) днес Стефан щеше да бъде на много по-добро художествено равнище във Военния театър, отколкото като дойде в Народния театър. И тогава аз на Фучеджиев му казах: "Добре, бе, повикай го на гастрол в

"Хамлет". Повикай го на гастрол, ще му платиш. За друга роля? Викай го на гастрол! Плати му." Но да го викаш да стои тук, т.е. да изиграе две-три роли и да се занимава с глупости - защо е необходимо? Две крачки...

Ето това са неща, които ни сблъскват един в друг и то много лошо. И всеки заживява своя собствен живот, изживява една драма, а ако щете, тя се превръща и в трагедия, докато стигне до положение на една самота. На мен ми стана... Не веднъж съм бил огорчен и какво ли не от отношението на някои хора. Вземете един Киселички. Как се допусна този човек, Любчо, по такъв начин да погине? Как? Е го допуснахме ние, представете си, ние... Напуска даден артист и никой не го интересува защо напуска. Не играе даден артист, за който всеки един от нас знае, че ако той играе, в смисъл, ако аз играя с него, ти играеш с него, трети, четвърти, пети, шести... ще има и публика, но никой не задава въпроса защо този човек не играе. Ама режисьорите не можели с него да работят. Ами като не могат режисьорите да работят, ще намерит други режисьори. Защото е вярно, и го запомнете (обръщам се към младите), колкото по-можете и колкото по-знаете, вие ще бъдете по-труден материал за даден режисьор, защото актьорът от първото встъпване на сцената - 10, 15, 20, 30 години - той се ограмотява много по-бързо, той става културен, интелигентен и всичко, много по-бързо, отколкото режисьорът. На режисьора му трябва най-малко десет години, за да започне и още десет, за да докаже и след това започва да прави изкуство. Защо? Защото болшинството от нашите режисьори в основата си нямат артистичния заряд. Няма я онази школа, която от големия

артист, създаваше големия режисьор. Няма го Масалитинов, който създаде този театър. Няма го. Няма го и Дановски, няма го Сърчаджиев, Мирски... Но аз ще ви напомня нещо, което беше странно и което аз не мога да го отмина и на мен защо ми е трудно да работя с някои режисьори. Веднъж си направих опит с един режисьор (няма да му кажа името), прегледах всички материали около пиесата, ама абсолютно всички и сядаме да репетираме. Той започва да говори. Аз слушам неща, които съм ги прочел. Слушам неща, които ги знам. И казвам: "Слушай, дай да прескочим тези две-три репетиции и да започнем направо." "Ама, чакай - казва - туй трябва да се каже." Защо трябва да се казва, всеки е длъжен да го направи.

И когато започнахме да репетираме, на петата, шестата репетиция той вече се изразходи, започна да повтаря и да обяснява.

Какво правеше Масалитинов? Обяснява. Като не го разбереш - подскаже ти, пак като не го разбереш - покаже ти. Е, трябва да си идиот, за да не го направиш. И израснаха артисти. (Чуват се подкани да приключва)

Приключвам. Това не са мемоари... Това не са мемоари, а само казвам: бъдете единни, обичайте се и се уважавайте един друг, ако искате да не се получават неща, които са в ущърб на артиста.

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Колеги, ако няма други желаещи...

Имате думата.

ИВАН ДОБЧЕВ: Искам да започна направо с това, което предполагам, се очаква от мен. Аз просто съм длъжен след всичко

това, което се каза за мен като морал, като нравственост, като човек, да си подам оставката и ще го направя.

Преди това искам само да кажа, че не знам защо прескачате едно нещо, което е основно в тази статия. Извинявайте, аз почти треперя, нямам актьорската възможност да се владея, когато ставам пред публика.

Аз съм вътре "в кораба". Аз съм "глупакът" и затова имам, смятам, че имам правото да говоря за този кораб. "Корабът на глупаците" е поетично понятие, няма да ви разшифровам метафората му, мисля, че я знаете. Ние всички се намираме в този кораб. Ние сме в една лодка и ако не разбираме, ако не можем да си кажем тези неща, ако не можем да пукнем този цирей - ние сме загубени. И аз не знам защо не го разбирате... Как може да не се вижда това? Не се вижда от хора, които много по-дълго от мен са били тук. И го знаят. Ако ние мълчим, ние ще преминем нататък заедно с цирея и с всичката гной, която стои вътре в него...

Аз не се отделям от това семе, не се отделям от тебе. Аз също съм вземал кола без ред, аз съм бил член на тази партия, аз съм правил спектакъл (участвал съм, разбира се, като втори режисьор, тук младият ми ученик Марианов забравя, че професор Азарян беше водещият режисьор на този спектакъл) и това е единственият път, разбира се, когато от няколко метра съм видял оня човек. Тоест, аз съм вътре в това също. Целите сме в това. И е безсмислено да се правим, че го няма. Подло е... И според мен - глупаво.

Разбира се, без мен може, но ако аз съм тук, аз искам без това да си го кажем, не бих могъл да работя. Но аз ще си

отида, вие ще намерите някой, който... Така, е по-културен, по-възпитаничък... Аз не съм възпитан добре, това е ясно. Хулиган съм, може би съм и суетен, решил съм да намеря на Гаврил Хъртев, който отваря раната, макар че не е толкова голяма... Не е толкова голяма...

Благодаря ви.

ВАСИЛ СТЕФАНОВ: Колеги, благодаря за това събрание. Не веднъж съм се изправял пред вас, за да кажа какво мисля, откогато приех отговорностите на директор. Чух неща, които може да са верни, може да не са верни - неща, които във всеки случай правят моето оставане в театъра невъзможно. Или аз трябва да остана, друг да си отиде, или този друг да остане, а аз да си отида. Днес вероятно е ден на оставки. Не е страшно. Вие ще останете тук, разбира се.

Искам да ви кажа, че театърът (убеден съм дълбоко в това), за да просъществува, трябва да се промени. Това е нещо, много трудно и болезнено, това е хирургия. Който и да дойде, ще направи тази хирургия, уверявам ви. Дай боже да дойде човек, който ще съумее добре да направи тази хирургия, но без нея не може да мине. Разбирам съпротивата ви. Всеки, който ляга на масата, за да му режат нещо, той не ляга с чувството, че е щастлив човек. Това е мъчително. Казвам ви пак, разбирам вашата съпротива. Може би това е механизмът, актьорският механизъм да се брани, да изхвърля един след друг ръководителите си в търсене на онзи, който може да направи "чудото" като Барон Мюнхаузен да се хване за косата и да се издърпа нагоре. Не може да стане това, уверявам ви.

Колкото до хората, с които аз дойдох в театъра, всеки от тях си има свое място, вие знаете. Няма да бъде за нас драма да търсим друг път, някъде вън от театъра.

На добър час ви желая в това пътуване на кораба (нека да не е "кораб на глупци"), но дано е кораб, да не е "Титаник" само...

Благодаря ви, всичко хубаво. (Чува се шум от излизане на хора, шум, оживление, няколко души говорят едновременно)

КИРИЛ ВОДЕНИЧАРОВ: Аз искам да кажа само нещо, което ме впечатли в работата на Иван Добчев. Това, което чувате, това е една стотна част. Нашият театър, нашите актьори, нашите режисьори, никога не са работили при такива условия. Това е нещо феноменално. Не вярвам да го е разбрал Иван Добчев. Феноменът се роди тук, на тази сцена. Хората бачкаха и в един определен период от време, което рядко се случва в нашия театър, такава сериозна драматургия, те доведоха до сериозен резултат.

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Хората го направиха три месеца по-рано...

КИРИЛ ВОДЕНИЧАРОВ: Това е вече друг въпрос.

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Как ще е друг? (Няколко души говорят едновременно, нищо не се разбира.)

МАРГАРИТА МЛАДЕНОВА: Аз ще се опитам да бъда кратка. Аз съм смъртно уморена от един процес, в който чистоплътната енергия на около 30 души от театъра, вчера имаше своя резултат и трябва да ви кажа, че несъответствието между това, което ние имахме долу през последните три месеца, и това, което тук днес човек усеща и заварва, разликата е от земята до небето.

Това за мен е пълно потресение.

Театърът е правене. Нашият проблем е, че разрушителната ни енергия е много по-силна от градивната, а нещо нас самите ни е разрушило, нещо е разрушило природата на творческия ни импулс, който е градивен. Когато то се проявява (а то единствено в репетициите и представленията) – тогава театърът съществува. Театърът не е място, не е дом, не е събрание. Театърът е тази енергия, която образува една друга реалност, заради която ние сме в този дом, в репетицията на това събрание, заради която ние всички казваме, че живеем.

Аз също си подавам оставката като режисьор на този театър, да... Първо аз не съм съгласна, че работя в този театър, като за половин щат, просто това е чудовишно нелепо. И второ, има принципни различия, не различия, а огромни несъответствия във възгледа на тук присъстващите за театъра, в който са, и театърът, такъв, какъвто аз го разбирам и какъвто се опитвам да го правя. И при такова несъответствие, естествено трябва да си отиде този, който току-що е дошъл и който толкова не държи на мястото. Аз съм скитник, напускам местата, в които нямам какво да правя. Отивам там, където мисля, че имам какво да правя и стоя дотогава, докато имам какво да правя.

Така. Няколко думи за "Сфумато". Тъй като "Сфумато" също ще напусне сградата на този театър... Тук ми е най-трудно да бъда спокойно, защото чух чудовищни нелепици. "Сфумато" е идея за театър. Той няма своя база, няма свое място, няма нищо. Много по-трудно беше през 1989 г. да излезем от системата на конвенционалния театър, да излезем в рискована ситуация. Никой нищо не ни беше гарантирал, а той и досега няма юридически

статут. По същина той е лаборатория, работилница и това, което се опитва да прави, той го прави две години в един килер на НДК, където нямаше даже вентилация, сега се опитва да го прави горе, в залата, която, общо взето, вие не използвате кой знае за какво и не пречи на нищо друго в работата на тази машина, на този театър.

Ние сме дошли с два куфара, ще си отидем с два куфара, ще намерим къде да съществуваме, защото идеята я има. Той не е създаден с никаква комунистическа благословия. Това са глупости. Това просто не е истина.

И накрая искам да кажа това, че полуистината е много по-страшна от лъжата. Това е изводът ми от днешното събрание. Страшно много полуистини се говорят тук, които са по-вредни от чистата лъжа.

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Имате думата.

КРАСИМИР СПАСОВ: Снощи напуснах сградата на Народния театър щастлив, така както бях щастлив преди няколко дни на една друга премиера, така както преди още и още дни бях щастлив да видя друг спектакъл, така както в началото на сезона бях щастлив като режисьор да видя как една актриса, за която аз имам една представа, да я усетя как тя отлепва от гравитацията и ѝ завидях и ѝ се радвах и я обикнах. Обикнах я в нашата съвместна работа. На такова... Ще ме извините за може би по-грубата дума от китайски тип събрание, присъствам за втори път. Един път беше преди години, когато се извърши просто един (от днешна дата той е закономерен и обясним) погром над ръководството на Драматичен театър "Сълза и смях". Тогава един разпенен начал-

ник на Идеологическия отдел от Централния комитет се изправи и ме посочи, казвайки: "Не Мазгалов е най-важният виновник. Идеологът на антисоциалистическите тенденции, които са в театъра, на формализма, на... Какво ли още не, ей го де е там, режисьорът Красимир Спасов!" Разбирам, че на някои хора просто днес, отдавна сигурно се подготвят, искат главите на режисьорите. Би било проява на черен хумор от моя страна да помоля реквизиторът да донесе една табла - ето я моята глава, да я сложим, ако преминем от света на метафорите към обикновените делови начини на разговори - имате я моята оставка от театъра.

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Имате думата.

АСЕН ШОПОВ: Ако обичате, излизащите, за една секунда... Иване, остани за една секунда. Колегиално, въпреки всичко, аз все пак вярвам повече в колегиалността в професията, отколкото в конфронтацията в политическите претенции. Следователно, аз се обръщам към колегата си. Вие една година и половина не зададохте въпроси: "Тук има един, той къде е? Защо не дойде на нито един ваш разговор?" И аз не ви вменявам това в дълг. Това на съвестта на директора, може би на съвестта на колежката, която е шеф на режисьорската гилдия, но аз искам да кажа нещо, което искам да чуеш.

Василе, много те моля, много те моля... Освен това сте и длъжен, другарю директор... господин директор,... Аз пък съм на... Но задължението да ме чуете е задължително. Това е събрание на този театър, който Вие ръководите.

ВАСИЛ СТЕФАНОВ (от място): Аз съм гост.

АСЕН ШОПОВ: Не сте гост! Не можете да бъдете гост, или ако се чувствате гост, проблемът се оформя. (Иван Добчев

казва нещо.) Една секунда, бе, Иване! Не мога да не съзнавам особеното значение не на актьорите, които са се изказали и които са, така да се каже, актьорската трупа в театъра, която наистина винаги остава в театъра, а на участието в разговора от моя страна, от страна на Младен Младенов, особеното му значение в смисъл на отговорност за предизвиканата верижна реакция.

Логичният извод от това е: ето какво преследвахте, получихте го!

Искам само да ви кажа, че, ако сте убедени в правотата на това, което вършите, при претенцията за тон в разговора, т.е. за подход в необходимостта от разговор, вие няма да проявявате честолюбивост, а ще намерите сила да изпълните онази функция, която Ви е поверена. След предложената ръка на търсен от театъра ръководител и е поета ръката, това включва всичките невротични моменти, през които може да се мине. Никой на никого не е обещавал - нито вие на мен, че вашето присъствие в театъра ще бъде от психологическа гледна точка леко за мен, нито театърът на вас, че няма да се сблъскате, ама физическият момент ремонт в театъра е най-невинното негово проявление. Този конфликт е сърцевината на реалността, в която попадате.

И тъй като аз подчертавам казаното от Маргарита, че това, което снощи беше долу, е светая светих за театъра, ако вие от него изхождате, ще намерите и сила, и морал, и подход да се реши конфликтната ситуация, а не да я издадете на улицата във вид на скандал. Смисълът на този скандал може да бъде само един - обратно колективът да стане и да каже: е, сега доволни ли сте от това, което направихте? И да постъпят още две оставки.

Но това е най-безотговорното отношение към института, за съдбата на който толкова много приказки изприказвахме и за който Вие сте толкова много ангажирани, че циреят трябва да се пукне. Пукнете го, само че отчитайте, че работите с хора.

Единственото нещо, което заявихте, е, че промени ще правите с нови хора и никой не Ви е поставял никакво препятствие и никакъв проблем за новите хора. Въпросът, който се поставя, е въпрос за необходимост от разговор между двете страни, която е пресечена. Ако това не разбирате, общото поведение на разхвърчаване е лекомислие на неузрели за такъв театрализиран институт като този. Не Ви упреквам, а Ви казвам как той изглежда отстрани. Помислете. (Ръкопляскания)

КИРИЛ ВОДЕНИЧАРОВ: Колеги, аз не си подавам оставката, в никакъв случай... Ще останем да работим. Аз искам да повдигна един друг въпрос. Искам да предложа днес да изберем нов съюзен председател. Така, както Славка Славова е уверена в това, че Иван Добчев е вреден за театъра, така аз имам своите съображения, за да предложа смяната на Стойчо Мазгалов. Това, което... (Реплика от залата, която не се чува) Не, аз само просто предлагам...

Мотивите си бих могъл да ги изложа. Те са много. Но след като в цялата страна става едно пълно деполитизиране, не можем да оставим един човек, който дълги години е бил на "гребена на вълната", така да се каже, да ръководи нашата съюзна организация. (Шум и оживление в залата)

Мотивите ми могат да се разделят на много подточки. Аз ви предлагам, а вие го решете. (Реплика на Стойчо Мазгалов,

която не се чува) Няма да задълбочавам нещата, Стойчо, ние с теб сме имали много сериозни противоречия и то на дирекционен съвет... (Чуват се реплики от различни страни на залата, Славка Славова: "Защо само моето име цитирате?")

Аз искам само да Ви кажа, че "ми пука" за театъра... (Шум и оживление в залата) и съм дошъл в този театър, защото "ми пука".

СЛАВКА СЛАВОВА (от място): Защо само мен цитирате, че съм против Иван Добчев.

КИРИЛ ВОДЕНИЧАРОВ: Не, аз само казвам... И на Вас, "Ви пука", бе... По повод неговата реплика... По повод репликата му, че на дирекционен съвет "не ми пука"... Аз казах "на мен ми пука" за театъра и оставам на работа в театъра, както и Вие ще останете.

СЛАВКА СЛАВОВА: Защо само моето име цитирате, че съм против Иван Добчев? Кажете ми! И аз не съм против Иван Добчев, а против неговото поведение - да, да, да! Така ще Ви соча с пръст! Защо само моето име? Защо и господин Стефанов, когато стане да говори, само моето име цитира, само аз ли...? Не, господине! Не мисля само аз така! Много хора мислят така, но аз уважавам техния страх, защото те са млади и тепърва им...

КИРИЛ ВОДЕНИЧАРОВ: Аз също...

СЛАВКА СЛАВОВА: Аз винаги се боря сама: и по време на комунистите, и по време на седесарите... (Шум и оживление в залата)

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Така. Има поставен въпрос - да се гласува вот на недоверие на председателя на Съюзната организация.

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Искам да се изкажа преди това.
(Шум и оживление в залата)

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Ако има такова предложение, се дава от членове на организацията, а не от администрацията.

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Той е член на нашата организация. Много ви моля, въпросът е много сериозен. Аз държа това предложение да се гласува.

Ванча Дойчева защо излиза?

ВАНЧА ДОЙЧЕВА: Не съм съгласна с много от изказалите се.

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Елате и кажете това на микрофона. Това е много важно.

ВАНЧА ДОЙЧЕВА: Колеги, съжалявам, не съм подготвена за изказване, просто не очаквах, че ще се стигне до такъв вид събрание. Обидно ми е... Много рядко съм се изказвала тук, може би се досещате защо. И аз чувствам известна вина. Вина за това, че съм била председател на Съюза на артистите, макар че съм се борила за колегите си, аз просто чувствам - тази вина тежи върху плещите ми, затова, че... Не искам да изброявам и изреждам за какво се чувствам виновна.

Но много ви моля, както Стефан Данаилов ви призова, както Михаил Петров - мислете! Въпросът е много сериозен. Струва ми се, че циреят се пука. Без промяна, без действително разместване на пластове, ние няма да вървим напред. Просто не е възможно. Моля ви, мислете сериозно. Тук се намесват лични интереси, има хора, които са или без роли, или не участват така активно в ръководството на театъра - мислете и за това. Не се поддавайте на провокации. Дошли са много сериозни хора,

които работят истински, разбират от театър и са много талантиливи. Това е срам ние да гоним най-добрите си режисьори - най-добри за българския театър! Това че те с такива средства... Аз също не съм съгласна с тази статия, също не приемам грубия й тон, но много истини се казват в тази статия.

Колеги, много ви моля, не допускайте, не допускайте този срамен акт, който мисля, че действително ще ни постави на нивото на глупаци.

ГЕОРГИ ЧЕРКЕЛОВ: Какъв "срамен акт"? За какво говорим, бе, хора?! Кой е споменал за оставка на директор, кой е намекнал за такова нещо? Как можахте да се отметнете така на бърза ръка?

КИРИЛ ВОДЕНИЧАРОВ: Ама, чакай, вие предварително нещо да не сте се сговаряли бе, Черкелов? (Възниква спор между Георги Черкелов и Кирил Воденичаров) Аз заради това именно предлагам оставката на Стойчо Мазгалов, защото събранието е подготвено. Целенасочено е подготвено първоначално събранието...

СЛАВКА СЛАВОВА: Абе, как не ви е срам да говорите такова нещо?! Безсрамник! Та аз не съм стъпила тук, в театъра, от месец! Подготвяно било... Безсрамници такива! Така да изопачат всички изказвания... Безсрамие!

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Колеги, много ви моля да успокоим "топката" и да вървим към прекратяване на събранието, защото много неща станаха неприятни.

РЕПЛИКА ОТ МЯСТО: Искам думата, за да кажа нещо.

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Но накратко, за две минутки.

МЛАДЕН МЛАДЕНОВ: Искам да напомня на тези, които са останали, че не съм комунист, не съм бил никога такъв, не съм се занимавал никога с никакви мафиотски заговори, бил съм честен човек, бил съм човек, който през цялото време е внимавал в какво участва - да не се занимава с идеология, да се занимава с театър. И единственото което ме тревожи тук, и тук сега за това събрание никакви подготовки и наговаряния в Съюзния комитет не е имало. Единственото, което тревожи мен (и аз така разбирам енергията, с която се дерат страсти тук, е всъщност това, че театърът не работи и се занимава с обективни причини. Едната е, че съставът му бил неподходящ за работа, нямало с кого. Другата е, че постоянно се заплашва с ремонт или вече има ремонт, и той не може, не позволява да се играе ей тук, така. Много хубаво било тук, когато гледаш, че се играе. Хубаво е, но колко месеца трябваше да се чешат зад ушите, за да започне това да се прави?

Явно е, че хората, които ръководят, не желаят да се действа. Никой не ги гони. Когато им се каже, че не се действа, те си подават оставката и казват, че някой ги гони, че някъде има някакъв заговор. Това правеше чисто и просто Филипков. Ходеше из театъра и казваше: "Тук някои хора, някои неща смятат да правят."

Това е недостойно за такива хора, защото Филипков първо беше бездарник и второ, беше йезуит и мръсник. А те сега, след като имат и/или интелектуални или творчески възможности не се опитват да си гледат работата, а гледат да се защитават от бездействието си с такива прийоми. Не можеш да участваш в

един диалог и всеки момент да си размахваш оставката. Или въобще няма диалог... Директорът сега си дава оставката. Директорът досега пред мен е казвал десет пъти, когато стане неудобен разговорът: "Ела да се посъветвам нещо с теб." Когато му кажа какво мисля, той се разсърдва на мнението ми и казва, че ще напусне театъра и не го интересува. Постоянно си размахват оставката.

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Сега директорът го няма...

МЛАДЕН МЛАДЕНОВ: Това значи или ще правя каквото си искам, или ще си дам оставката - т.е. вижте отгоре тия простаци до какво са ни докарали. Това е още по-голяма простотия!

КРАСИМИР МАРИЯНОВ: Това, което аз станах и казах след изказването на г-н Мазгалов, с никого не е уговаряно и въобще за никаква режисура не може да става и дума. Това е лично мое мнение по повод на статията "Корабът на глупците" и телевизионните предавания. Това е моето мнение и затова аз си го написах и казах, че ще го занеса на господин директора, от когото нито се страхувам, нито се срамувам, че мисля по този начин. А това, което каза г-жа Дойчева и г-н Воденичаров, че и тук се разиграва нещо - това е толкова нечистоплътно... и просто не искам да го коментирам! Това, което казах, е мое мнение. Аз от него не се отказвам. Написал съм го и ще го оставя на директора.

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Много ви моля, колеги...

АЛБЕНА ЧАКЪРОВА: Същото важи и за мен, уважаеми колеги.

СЛАВКА СЛАВОВА: Същото и за мене...

АЛБЕНА ЧАКЪРОВА: Това, което аз написах, го написах в същия ден, на 15-ти вечерта, когато прочетох тая статия...

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Нека да вървим към приключване. Ясно е, създаде се една много неприятна ситуация. Тревогата вътре в театъра и зад театъра се увеличи. Напрежението стократно нарасна и вероятно трябва да се потърси някакъв изход.

Искам да изразя само голямото си съжаление за това, че Съюзният комитет поиска и пожела да се занимае за първи път сериозно с репертоара, с производствено-творческата дейност на театъра, да се занимае със сърцевината на работата на театъра - съвсем откровено, съвсем чистосърдечно и когато той се занима с тази работа, се оказа, че това е неправилно, че това се тълкува едва ли не като сваляне на ръководството. Съжалявам много, такива намерения Съюзният комитет не е имал. Съюзният комитет се занима с това, защото цялата творческа група на театъра е изолирана, буквално е изолирана, съзнателно е изолирана... Ако си спомняте, в края на миналия сезон ние повдгнахме въпроса за избор на артисти-членове на Художествения съвет (или на някакъв друг съвет), които да участват в процеса на подготовката на репертоара. Тогава директорът на театъра обеща, че ще направи такова нещо, но ето, толкова много време мина и това нещо не е направено.

Поради това тази голяма група окончателно е изолирана и се изолира от формирането на репертоара, от производствената работа.

Аз съм дълбоко убеден, че това е неправилно. А ние нямахме друг начин, нямаше къде другаде да споделим тези неща с ръководството на театъра. В Дирекционния съвет се занимаваме

с всички други технически въпроси, но там репертоарни проблеми, художествени проблеми не се обсъждат. Може би това беше единственият начин да се занимаем с работата на театъра, но да споделим откровенно, пред целия състав, като ръководство на театъра и да се проведе наистина един диалог за състоянието на театъра.

Може би бъркаме някъде и сигурно сме сбъркали, но нали за това е необходимо да се води диалог - едната страна да изкаже мнение, другата страна да защити, да отхвърли, да отрече и така да се стигне до самата истина, до онова, което е необходимо да бъде театърът.

За съжаление, това е лично моя болка в момента, може би този момент е бил по-силен. Съюзният комитет предложи (ето тук е записано) всичко онова, което става в момента в театъра. Ние така мислим. Никой от присъстващите, в това число и тези, които напуснаха събранието, не говориха по проблемите на театъра. Те не говориха за репертоара, не защитиха някаква позиция, а цялото събрание премина под знака на статията на Иван Добчев. Мисля, че това е неправилно...

АСЕН ШОПОВ (от място): Има някакво желание да се каже нещо. Защо не го кажеш?

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Заповядай, нямам нищо против.

АСЕН ШОПОВ: Мълчете, дръжте впечатлението, че каквото можехме да направим, го направихме. (Говори без микрофон и не се чуват части от изказването)... Основният камък, така излиза.

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Аз нямам какво повече да кажа. Никога не съм искал да ставам директор на този театър.

Никога не съм искал да ставам и председател на Съюзната организация. Ако вие решите, аз с най-голямо удоволствие ще се оттегля от тази крайно неприятна служба - председател на съзна организация. Вероятно ще се оттегля.

АСЕН ШОПОВ: Ако не излезем с проста декларация - гласуваме, че събранието осъжда тона и квалификацията в намерилото публична изява мнение на Иван Добчев по въпросите и по проблемите на театъра, не се е занимавало с друг проблем наистина, защото целта на събранието не е да се минира или изхвърли това ръководство, а реакцията е само реакция на позиция от силата, която не желае да приеме диалог. Тогава какво си мислят? Че аз ще остана в театъра в качеството си взривил атмосферата? Дайте всичките да подадем оставките и формулата е много ясна. На бял лист хартия да се впише съставът на Народния театър.

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Не разбрах точно какво предлагаш, Асене?

АСЕН ШОПОВ: Предлагам да формулираш с гласуване онова, което е било предмет на разговора - разграничаване (повтарям, това е мое предложение) от тона и квалификацията от статията на Добчев, намерила публична изява. Толкоз. Колективът, предполагам, че не е безразличен, защото прав или неправ по отношение на цирея (а в много отношения е прав!), но обществото е консумирало този наш цирей, това наше цирейно състояние...

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Да, добре. Съгласни ли сте да приемем такава декларация?

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: Разбира се, да.

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Аз предлагам Асен Шопов да го формулира и да го напише.

АСЕН ШОПОВ: Няма какво да формулирам... Аз ви казах какво аз предлагам, а вие решете.

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Някой трябва да го напише, все пак...

СТЕФАН ГЕЦОВ: Пребройте хората, да е от името на целия колектив...

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Не, от името на Съюзната организация, а не от името на целия колектив. От КНСБ.

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Защо от КНСБ? От теаръта, от целия театър!

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: От присъстващите на събранието тогава...

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Колеги, нека да преминем към другата точка, а в това време, докато избираме делегати на Националната конференция, ще напишем тази декларация и ще я подложим на гласуване.

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Каква е целта на конференцията?

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Това е национална конференция. На всеки две години се прави национална конференция, която избира ново ръководство, отчита дейността си и в дневния ред има включена точка за разглеждане състоянието на българския театър. Това е.

Съюзният комитет предлага на Съзната организация да избере делегати за тази Национална конференция. За нашата

Съюзна организация са определени девет човека, девет делегати. Съюзният комитет предлага петте да бъдат от творческата група и четирите да бъдат от художествено-техническия персонал.

Имате ли нещо против? Съгласни ли сте или не сте съгласни с тази бройка? Разбрахте за какво става дума, колеги. Има ли някой против това предложение?

АСЕН ШОПОВ: Има ли кворум за взимане на подобно решение?

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: Няма, няма...

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Кворумът е от присъстващите.

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Щом като ръководството си подаде оставката, това събрание не може да се провежда.

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: Това е събрание на Съюзната организация.

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Това е събрание на Съюзната организация. (Шум и оживление в залата) Моля, моля... Това е събрание на Съюзната организация към театъра.

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Не ни е свикал директорът на събранието, това е събрание на Съюзната организация.

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Е, какво, трябва да се заколям ли, кажи?

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Нямаме кворум, в края на краищата...

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Вижте, кворумът е от присъстващите на събранието, а не от членовете на събранието. Това е уставно положение.

69

Попитах ви, има ли някой против това предложение пет човека да бъдат от творческата група?

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: Няма, няма.

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Добре, много ви моля тогава, предлагайте делегати за Националната конференция.

МИХАИЛ ПЕТРОВ: Господин Мазгалов, струва ми се, че е доста абсурдно в един момент, когато все едно кой на каква позиция е, но така или иначе катарзис има, има нещо, което не се случва всеки ден в театъра. За съжаление, стигнало се е дотук. До 8 март има толкова много време, че през това време.. (Говори без микрофон и краят на фразата не се чува)

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: А какво да правим, Мишо? (Шум и оживление в залата, чуват се няколко реплики едновременно)

ГЕОРГИ ЧЕРКЕЛОВ: Да не излезе така, че събранието е било за друго. То беше за това - да направим избор.

МЛАДЕН МЛАДЕНОВ: Изборите са на два етапа. Съюзната организация трябваше до 30 януари да си избере делегати, после по гилдии... Трябва да се изберат тези делегати...

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Ние изпуснахме срока, заради премиерите, които трябваше да минат.

МЛАДЕН МЛАДЕНОВ: Ако сега го отложим, пречим на цялата система.

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: И така, моля, правете предложение за делегати.

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Мария Стефанова.

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Велко Кънев.

ВЕЛКО КЪНЕВ: Какво?

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: За делегат на конференцията...

ВЕЛКО КЪНЕВ: Не, моля Ви се...

СЛАВКА СЛАВОВА: Младен Младенов.

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Михаил Петров.

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Други предложения?

СЛАВКА СЛАВОВА: Дора Глинджева.

МАРИЯ СТЕФАНОВА: Правя си отвод. На мое място предлагам госпожа Славка Славова - доайен на нашето съсловие и... когато се решаваг основни... моменти... синдикално мислене. (Говори без микрофон и не се чуват части от изреченията.)

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Предлагам Георги Черкелов.

СЛАВКА СЛАВОВА: Моля ви, правя се отвод, защото чувствам, че ставам просто омразна на всички... (Шум и оживление в залата) За първи път аз участвам в такъв вид "борби". Днес съм до дъното на душата си възмутена, че ме обвиняват в някакъв комплот, в нещо измислено предварително и че не можах да разбера моята искреност.

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Предлагайте от другата група. От художествено-техническия персонал? Александър Марков...

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Благой Станоев.

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Цветан Узунски.

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Емил Цветков.

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Людмил Първанов предлагам.

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Манол Манолов от Дърводелското ателие...

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Той е от "Подкрепа".

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Колко човека станаха?

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Христо Ножаров каза ли се?

АЛЕКСАНДРА МАРИНОВА: Не, записвам го.

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Колеги, чета предложенията:
Мария Стефанова, Велко Кънев...

ВЕЛКО КЪНЕВ: Не, моля ви се, аз си направих отвод.

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Младен Младенов, Михаил Петров,
Дора Глинджева, Славка Славова, Георги Черкелов.

За художествено-творческия състав... Мария Стефанова
си прави отвод, така ли?

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: Не, не...

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Значи Мария Стефанова остава?

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: Да.

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Велко Кънев?

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: Отпада.

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Велко Кънев, аз мисля, че
трябва да бъдеш делегат на Националната конференция.

ВЕЛКО КЪНЕВ: Младен Младенов...

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Той не е ли по право?

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Младене, не си ли по право? -
Не. Михаил Петров.

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Направи си отвод и си отиде.

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Дора Глинджева. Славка Славова
и Георги Черкелов. Така, шест души.

Ще помолим Федералния съвет да дадат съгласието си
за шест творчески работници от нашия театър. Има такъв вариант.

От художествено-техническия персонал: Александър Мар-
ков, Благой Станоев, Цветан Узунски, Емил Цветков, Христо Ножа-
ров.

Гласуването е явно с вдигане на ръка.

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Предлагаме да се гласува анблок.

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Анблок, така ли?

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: Да!

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Добре. Делегати: Мария Стефанова, Велко Кънев, Младен Младенов, Дора Глинджева, Славка Славова и Георги Черкелов. (Ръкопляскания)

Който е "за", моля да гласува.

Александър Марков, Благой Станоев, Цветан Узунски, Емил Цветков, Христо Ножаров?

Който е "за", моля да гласува.

Избират се с мнозинство.

Свършихме тази работа. Да им е честито на делегатите!

Моля за още малко търпение, за да приемем наистина такава декларация, така както я формулира Асен Шопов. Моля Асен Шопов да я продиктува и да я обсъдим.

АСЕН ШОПОВ: Няма място за текст, а за яснота, че събранието осъжда тона и квалификациите в статията на Иван Добчев, станали публично достояние. Повече от това...

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: ... и не се получи диалог!

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: За диалога е много важно, нека да продължим изречението с диалога.

МЛАДЕН МЛАДЕНОВ: Осъжда това и отказа на диалог, подаване на оставки от страна на ръководството.

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Един момент, нека да го прочетем, имайте малко търпение.

"Събранието осъжда тона и квалификациите в статията на Иван Добчев, станали публично достояние, и отказа за диалог и подаване на оставки от страна на ръководството."

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Какво, осъждаме, че си подават оставките ли?

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Да!

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: Не, не, не... Аз не съм съгласна.

СЛАВКА СЛАВОВА: "Отказът за диалог..." - оттам насетне оставките ги оставете на мира. Другото е отделен въпрос. Никак не осъждам това, че си подадоха оставките!

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Последвалото подаване на оставки никога не е било предмет на събранието.

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Не, ние не осъждаме, защото не сме обсъждали.

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Колеги, слушайте внимателно:

"Събранието осъжда тона и квалификациите в статията на Иван Добчев, станала публично достояние чрез в."Демокрация" и отказа за диалог от страна на ръководството."

Други текстове?

ДОБРИНКА СТАНОВКА: Подаването на оставки не е било нито цел, нито предмет на събранието.

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: Точно така, точно така!

ДОБРИНКА СТАНКОВА: Има обвинение, че има комплот и т.н.

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Как да се формулира по-добре?

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Нека да добавим: "отказ за диалог по важните проблеми на театъра".

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: ... по съществените проблеми на театъра.

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Ето какво се получи: "Събранието осъжда тона и квалификациите в статията на Иван Добчев, станали публично достойние чрез в. "Демокрация" и отказа за диалог по съществените проблеми на театъра от страна на ръководството." Друго какво?

ДОРИНКА СТАНКОВА: Последвалото подаване на оставки не е било нито цел, нито предмет на събранието.

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Не е вярно това, недейте... Никой никъде не е подавал оставки. Не се занимавайте с този въпрос.

АСЕН ШОПОВ: Ако искате да напишете "даване на изявление за подаване на оставки"... Не влизайте във фактологически неверни неща.

ДОРА ГЛИНДЖЕВА: Изявленията за подаване на оставки от страна на ръководството, постъпили... не са били цел на събранието.

Оставките не са предизвикани от събранието. (Шум и оживление в залата)

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Моля ви, колеги, останете още малко. "Изявленията за подаване на оставки не са били задача..."

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Не са били цел и предмет на обсъждане от събранието.

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: "... и не са обсъждани." Ние не сме обсъждали техните оставки...

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Мисля, че така е най-точната формулировка.

АСЕН ШОПОВ: Моля за една минута внимание. Ситуацията е изключително опасна, лавиноопасна. Ако тя не се овладее, наистина може да се развихри и нищо няма да може... Ще влезем в сферата на други... (Говори без микрофон и не се чува)

Предлагам комисията, която беше излъчена и извърши поканата, да се събере и да поиска среща с ръководството, да проведе разговор с ръководството за неафектни, а разумни анализи и действия. Защото всеки може да пише каквото си иска някъде и точно в този смисъл всеки може да стане и да каже каквото си иска в отговор на това. Действия от позиция на силата са неприлични.

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: Точно!

АСЕН ШОПОВ: Ако някой е убеден в необходимостта да напуска, той няма да го прави... Така че нека да се опита разумното овладяване на процеса, иначе ще се занимаваме много дълго с него...

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Аз не зная доколко тази комисия ще се съгласи да участва в един такъв диалог.

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Асен е много прав, много точен е Асен!

СЛАВКА СЛАВОВА: Ама това означава да кандардисваме...

ДОРА ГЛИНДЖЕВА: Не е така. Всеки има право да говори всичко.

СЛАВКА СЛАВОВА: ... да вземем да ги молим...

ДОРА ГЛИНДЖЕВА: Не да ги молим...

АЛБЕНА ЧАКЪРОВА: Какво ще преговаряме с хора, които изобщо...

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Няма друга алтернатива. Тази декларация приема ли се, остава ли в сила тази декларация?

ХОРОВО: Да!

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Прочети я още веднъж!

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: "Събранието осъжда тона и квалификацията в статията на Иван Добчев, направена публично достояние чрез в. "Демокрация" и отказа за диалог по съществени проблеми на театъра от страна на ръководството." Можем да добавим по повод предложението на Асен Шопов и това: "... и помолва (или предлага) на групата, която преди еди-колко си време покани за директор еди-кого си, да предизвика среща за разговор...

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Не, не, не...

СЛАВКА СЛАВОВА: Стойчо, прочети я докрай!

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Повече текст да не се допълва, така ли?

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: Не, не.

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: Слушайте още веднъж и ще гласуваме.

"Събранието осъжда тона и квалификацията в статията на Иван Добчев, станала публично достояние чрез в. "Демокрация" и отказа за диалог по съществените проблеми на театъра от страна на ръководството."

Който е за такава декларация, моля да гласува.

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: А оставките?

ПРЕДС. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: За оставките изобщо няма да говорим, защото това не е било предмет на разговор на събранието.

Който е за този текст, моля да гласува с вдигане на ръка.

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Предлагам да влезе и заглавието на статията на Добчев.

ПРЕД. СТОЙЧО МАЗГАЛОВ: И заглавието - да. Благодаря, това е.

Закривам събранието!

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(Стойчо Мазгалов)

Свалил стенограма от фонограма на събранието:

(Д. Павлова)

тел.: 32-57-19